

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. 5
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

VIENYBĖ

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

84 M. 18 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1970 M. GRUODŽIO (DECEMBER) 18 D.

Telephone:
APplegate 7-7257

Kaina 30 C.

Kongr. Hays sako: Pajūrio sargyba turi daug melagių

Kongresmenas Wayne L. Hays (D. iš Ohio), Atstovų Rūmų Užsienio Reikalų pakomisijos narys tyrinėjęs Simo Kudirkos grąžinimą rusams, išgirdęs dar vieno liudininko pareiškimą, piktai pareiškė, kad niekas iš to Pajūrio sargybos nė nebando gauti patarimų iš aukštesnių autoritetų, pirma negu leido sovietų jūrininkams sumušti ir iš amerikiečių laivo Vigilant surištą išvilkti lietuvį radio-operatorių, kuris maldavo prieglaudos.

Kongr. Hays ypač suerzintas, kad Pajūrio sargybos pareiškimai neatitinka informacijai, kurią suteikė kiti liudininkai.

Lapkr. 23 d., 7:45 val. vak. Valstybės departamentui buvo pranešta, kad pabėgėlis

Simas Kudirka iš laivo Vigilant prie Mortos Vienuogyno (Martha's Vineyard) jau grąžinamas į Sovietų Sąjungą. Bet tikrumoje jis buvo grąžintas trim valandom vėliau, kai laivo kapitonas gavo tiesioginį įsakymą iš Pajūrio sargybos admiralo.

Naujų faktų atskleidė Alexis N. Obolensky, kuris buvo Vigilant laive amerikiečių vertėjas.

Iš Obolensky patirta, kad kapitonas Ralph Eustis viską daręs, nudelstė rusus, nors jo viršininkai jį tris kartus įspėjo reikala užbaigti. Obolensky atskleidė faktą, kad Eustis Kudirkai buvo davęs gelbėjimosi priemones ir įspėjęs kitą pajūrio sargybos laivą pabėgėliui suteikti pagalbą; kad Kudirka buvo išokęs į jūrą, bet vėl buvo grąžintas į Vigilant laivą.

Kongr. Hays pasibaisėjęs, kad tokio svarbaus liudininko, kaip Obolensky, tyrinėjimo taryba anksčiau nepakvietė. Jis buvo vienintelis rusiškai kalbantis amerikietis Vigilant laive ir turėjęs progos su Kudirka net keletą kartų kalbėtis.

Visi pareigūnai surišti su šiuo įvykiu - admirolas Wm. Ellis, kapitonas Fletcher Brown ir Eustis nuo pareigų laikinai suspenduoti iki tyrinėjimų bus užbaigti.

Simas Kudirka

VLIKO SEIMAS CHICAGOJE

VLIKO seimas įvyko Bismarck viešbutyje Chicagoje, gruodžio 5 - 6 dienomis. Seimą atidarė pirm. dr. J. K. Valiūnas. Seimui pirmininkavo prof. M. Mackevičius, vicepirm. A. Kasulaitis, sek. K. Miklas, ir P. Jurevičius. Nutarimus paruošė: T. Blinstrubas, dr. K. Šidlauskas, K. Oželis, L. Prapuolenis, ir J. Skorubskas. Mandatus tikrino: dr. Paliokas, J. Bertašius, J. Valaitis. Dalyvavo 44 delegatų ir apie 50 svečių.

Seimą rengė prof. B. Vitkaus vadovaujamas komitetas.

Maldą sukalbėjo vysk. V. Brizgys. Sveikino: Gen. konsulas Chicagoje dr. P. Daužvardis, PLB pirm. S. Barzdukas, ALTO vardu E. Bartkus, BALFO - A. Dzirvonas, Katalikų Bendrijos - A. Kleiva, Ramovėnų A. Juškevičius, JAV Bendruomenės V. Volertas, Naujienų - M. Gudelis, Draugo - kun. J. Prunskis, BATUNO - K. Miklas.

Buvo pagėrbtas išvakarėse miręs prel. M. Krupavičius, kurio testamentą ištrauką perskaitė A. Kasulaitis.

VLIKO apyskaitą pateikė J. Valaitis. Valdymas palaikė glaudų ryšį su lietuviais, daug važinėta, ypač pirm. dr. K. J. Valiūno.

Išplėstas radijo transliacijų į Lietuvą tinklas. Tešiamas dokumentinių leidinių ruošimas. Elta jau leidžiama penkiomis kalbomis. Parašyta memorandumų, protestų, palaikomi ryšiai su JAV Valstybės departamentu. Daug veikta Brazinskams išlaisvinti, protestavo dėl Kudirkos grąžinimo.

Taut. Fondo vicepirm. Zenonas Jurys yra raportavęs, kad 1970 m. per Fondo išdą perėję \$40,000, kurių \$11,000 gauta iš ALT, \$8,000 iš Kanados Fondo ir aukomis Fondui atsiųsta dar \$15,000.

Veiklą Kanadoje apibūdino S. Banelis.

Dėl jėgų telkimo Lietuvai išlaisvinti kalbėjo K. Karvelis ir Algis Gečys. Pirmasis aiškino, kad pasikeitus tarptautinei padėčiai reikia keisti ir išlaisvinimo būdus. Antrasis nurodė būdus kaip dabar geriau veikti. Kitą dieną, antrosios sesijos posėdyje, sek. St. Dzikas pateikė programą Lietuvos išlaisvinimui.

Prof. dr. B. Kaslas kalbėjo apie tarptautinę padėtį surištą su siekimu Lietuvai išlaisvinti. Diskusijose dalyvavusieji pasiūlė atgaivinti Laikinosios Vyriausybės reikalavimą.

Tęsiama 10 psl.

CAPT. BROWN

REAR ADM. ELLIS

Demokratų Partijos Nacionalinis pirmininkas Lawrence F. O'Brien spaudai pareiškė, kad Prezidento Nixono pareiškimas dėl Simo Kudirkos grąžinimo rusams, nepakankamas. "Jis turėtų panaudoti visas priemones savo galioje, kad reikšmingas liudininkas būtų grąžintas ir jam būtų leista apsigyventi Jungt. Amerikos Valstybėse", sako O'Brien.

LIETUVIAI PASAULYJE

● ANELĖ VALAITYTĖ gyvenanti Memmingen, Vokietijoje buvusi Vasario 16 gimnazijos mokinė, kurios plokštelę prieš kelis mėnesius išleido Philips b-vė, dabar debiutavo ZDF televizijos programoje.

● JOANA SHIMKUS, Kanados lietuvaitė vaidina pusnuogę naujame filme "The Gypsy and the Virgin".

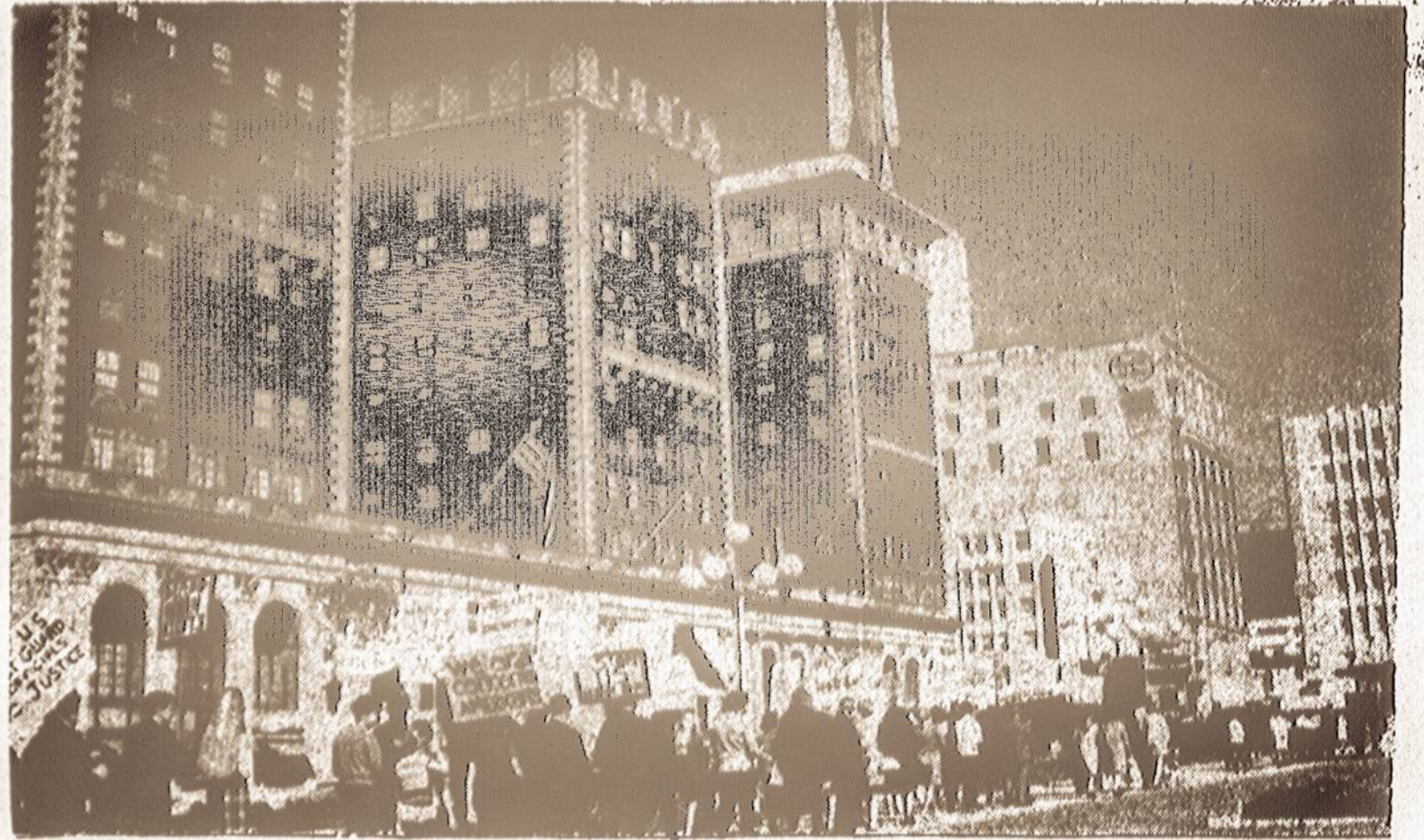
● PROF. DR. A. RUKŠA, Augsburgė, Vokietijoje, minėdamas savo 70 m. sukaktį, rašo istorinę studiją apie lietuvių kovas su lenkais. Jis išvertė poeto Virgilijaus Bokoliką ir Georgiją, kurią išleis Nida Londone, Anglijoje.

● ARMINAI, du broliai kunigai, vienas Mancucco klinikos Šveicarijoje kapelionas Albinas paminėjo savo kunigystės 40 m. sukaktį. Jo brolis prelatas Aleksandras, poetas pasirašinėjantis Venacijus Ališas, gyvenantis Brazilijoje -- taip pat minėjo savo kunigystės sukaktį. Abu du susitiko Šveicarijos Lugane ir savo sukaktis paminėjo kartu. Dalyvavo Lugano arkivyskupas Marchioni. Iš Romos nuvyko prelatai L. Tulaba ir K. Dobrovoskis. Atvyko ir vyskupas A. Dekanys iš Vokietijos.

● ČIURLIONIO ANSAMBLIS iš Cleveland, Ohio dalyvaus Venezuelos valstybės 160 m. nepriklausomybės sukakties minėjime 1971 m. birželio 21. Ta proga nuvyks ir pas kalmynus į Columbia, kur taip pat yra nemaža lietuvių. Juos pakvietė Venezuelos Lietuvių bendruomenė, juos į ten vykti paskatino ir VLIKas. Čiurlioniečiams sukelti keliomis ir pragyvenimo lėšas našta, tačiau, gula clevelandiečiams. Ta proga sudarytas komitetas iš 50-ties žmonių, kuriam vadovauja dr. D. Degesys, nariai: R. Kudukis, K. S. Karpius, dr. A. Butkus, R. Kuprevičius, V. Čyvas ir J. Stempuzis.

● SO. BOSTON, MASS. Lietuvių piliečių draugijos susirinkime gruodžio 13 dalyvavo 454 nariai (iš 1,300 narių). Išrinkta nauja v-ba: pirm. S. Dravinskas, vicep. L. Švelnis, sekr. A. Čaplikas, fin. sekr. Adomas Druzdis, išd. E. Kevirtis, maršalka J. Markellonis. Direktoriatas perrinktas tas pats: J. Lubinas, J. Grigalius, O. Ivaškienė, J. Šilalis, D. Andriulionis, D. Baika, Casper, Rev. kom.: Pranas Mučinskas, V. Ambroze ir B. Kontrimas.

● EGLĖ ASEVIČIŪTĖ, iš Humberšide C. I. mokyklos Toronte yra viena iš 52 kandidačių The Telegram laikraščio "Sweetheart" titului. Laimėtoja Royal York viešbutyje 8 m. gruodžio 28 d. gaus apmokėtą kelionę ateinančią vasarą po Europą pavažinėti net 7 savaites.

Protesto demonstracija dėl Simo Kudirkos Los Angeles, Kalifornijoje.

Kaip sėkmingiau organizacijai narių gauti

Daug kas klausia, kur paslaptis, kad galėjau tiek daug narių į SLA įrašyti. Ogi, štai, kur paslaptis. Kur kiekvienas sutinkame daug žmonių visur, o ypač susirinkimuose, krautuvėse, pramogose. Jeigu nepamiršime jiems priminti, kad jie įrašyti į SLA, juos tuo sudominame. Nereikia nusiiminti, jeigu iš karto ir neišrašo. Kitą kartą ir vėl reikia priminti. Kartais reikia net kelis ar keliolika kartų pakartoti, kad savo lietuviškoj organizacijoje geriau apsidrausti, negu kitataučių. SLA, be apdraudos, padeda ir kitaip. Juk savas pas savą.

Reikia atkreipti dėmesį, kad ir nariams nereikia nustoti turėtosios energijos ypatingai finansų sekretoriams.

Dabar daugiau narių miršta. Kai sekretorius išeikia apdraudos čekį, tuo laiku nesunku ir likusius

šeimos narius įrašyti. Man pasitaikė, kad SLA narys, šeimos galva, tėvas mirė. Liko sūnus ir marti. Pamatė kiek SLA sutelkė naudos ir pagalbos mirus tėvui, visos šeimos likę 5 nariai išrašė, įmant anūkus. Kitų šeimoj mirus tėvui, likusį žmona, nebuvo narė, tuoj pat išrašė ir įrašė keturis anūkus. Tai faktai. Kai gauna pagalbos čekį, tada labiausiai įvertina, kad SLA apdraudos pagalba būtina reikalinga. Jei tokių momentų finansų sekretoriai neišnaudoja, jie kalti, kad neišnaudoja geriausių ir palankiausių progos.

Kiekvienas narys kiekviena proga turi prisiminti, kad jis turi būti pavyzdingas SLA narys ir kad jam yra svarbu auginti savo SLA organizaciją. Nereikia laukti, kad tik centras rašytų, ar Centro žmonės atvyktų ir kalbėtų! Jeigu mes, nariai neprisiidėsime, Centro atsišaukimų nevertinsime, į jo

raštus neatsiliepsime, tai atrodo kad centras mums, kaip žirniais į sieną berti.

Atsišaukti į visus ir visas narius ir nares, prašydama visus ir visas pajudėti, padėti. SLA Seimai yra nutarę net nariams dividendus mokėti. Senieji nariai pradeda ir didesnes apdraudas prisiminti. Nelaimėje galima gauti ir pilną SLA apdraudą ir terminuotą, ir pašalpa ligoje, už kurią mokėti galima tik po dolių per mėnesį, o ligoje gauti pašalpos po \$12 per savaitę.

Kviečiu visus narius sukilti. Kaip vyras sako, pajudinkime žemę! Bet prisidėkime ir moterys. Tai ir vyrams bus lengviau. Kur du stos -- visados daugiau padarys.

JADVYGA M. TUMAVIČIENĖ

Jamaica Plains, Mass.

Knight Cap

August Traun, sav.

LIETUVIŲ RESTORANAI

UŽKANDŽIAI

PIETŪS

VAKARIENĖ

IVAIRŪS

ŽUVIES

PATIEKALAI

810 Chestnut St., Philadelphia, Pa.
ir
Baltimore Pike & Providence Rd.
Media, Pa.

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

1883 Madison Street • Brooklyn 27, N. Y.
(Ridgewood)

Tel. Evergreen 2-6440

VYT. BELECKAS

Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BĖ TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIŲ PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SILVER BELL BAKING CO.

A. RADŽIŪNAS, Savininkas /

Mūsų specialybė lietuviška duona. Pyragai vedybiniams ir kitokiems pokyliams.

36-40 Stagg St., Brooklyn 6, N. Y.

Telefonas: STagg 2-5938

LIETUVIAI CHICAGOJE

● LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJOS 40-tasis suvažiavimas įvyko Chicagoje lapkr. 28-29 Marquette park lietuvių parapijos salėje. Į naująją valdybą išrinkti ir pareigomis pasiskirstė: pirm. dr. Juozas Jerome, vicep. lietuviškiems reikalams dr. Z. Danilevičius, Dainavos stovyklai tvarkyti ir jaunimo reikalams -- dr. Adolfas Damušis, vicepirmininkas dvasiniams reikalams -- kun. Jonas Karauskas, informacijai -- Adomas Viliušis, sekretoriai -- Leonidas Jaras ir Pranas Povilaitis, išdėtininkas -- Juozas Paškus, ryšiams su moterų organizacijoms -- A. Gabalienė, ryšiams su Lietuvos Vyčiais bei kitomis senosiomis organizacijomis -- L. Sakalas, Organizacijos dvasiniams reikalams kun. dr. I. Urbonas.

● LIETUVOS VALSTIEČIŲ S-GOS Centro valdyba korespondenciniu būdu išsirinko savo vadovybę ir posėdžiavo Chicagoje. Pirm. Mečys Mackevičius, vicep. Jonas Daugėla, sekret. Edvardas Boreiša, išd. Vladas Tamošiūnas, v-bos nariai -- dr. V. Sruogienė, A. Kučys ir J. Bertašius.

● DAIL. DONOS R. PRUSYTĖS paroda atidaryta Balzėko lietuvių kultūros muziejuje Chicagoje. Parodoje išstatyti 27 jaunosios dailininkės kūriniai. Anksčiau lankiusi Chicagos Meno institutą šiais metais Chicagos universitete baigė meno studijas. Paroda tęsis iki 1971 m. sausio 11 d.

● KASTYČIO IZOKAIČIO, lietuvių fotografo, penktos nuotraukos buvo patalpintos Chicagos Sun-Times savaitiniame priede Midwest puslapiuose. Fotografijos pavadintos "PICTURES THAT PROTEST". Jos parodo šandieninį oro teršimą, žmogaus ir Amerikos kultūrą. Vienoje nuotraukoje pilnas vežimas bonkų su užrašu "Fresh Air", kitoje išmatų dėžė su televizijos antena, perstatanti šių dienų televizijų programas. Laikraštis pamini, kad fotografas gimęs Lietuvoje. 1958 m. atvyko į Chicago, tarnavo kariuomenėje, vėliau įsteigė foto studiją ir vedė lietuvaite.

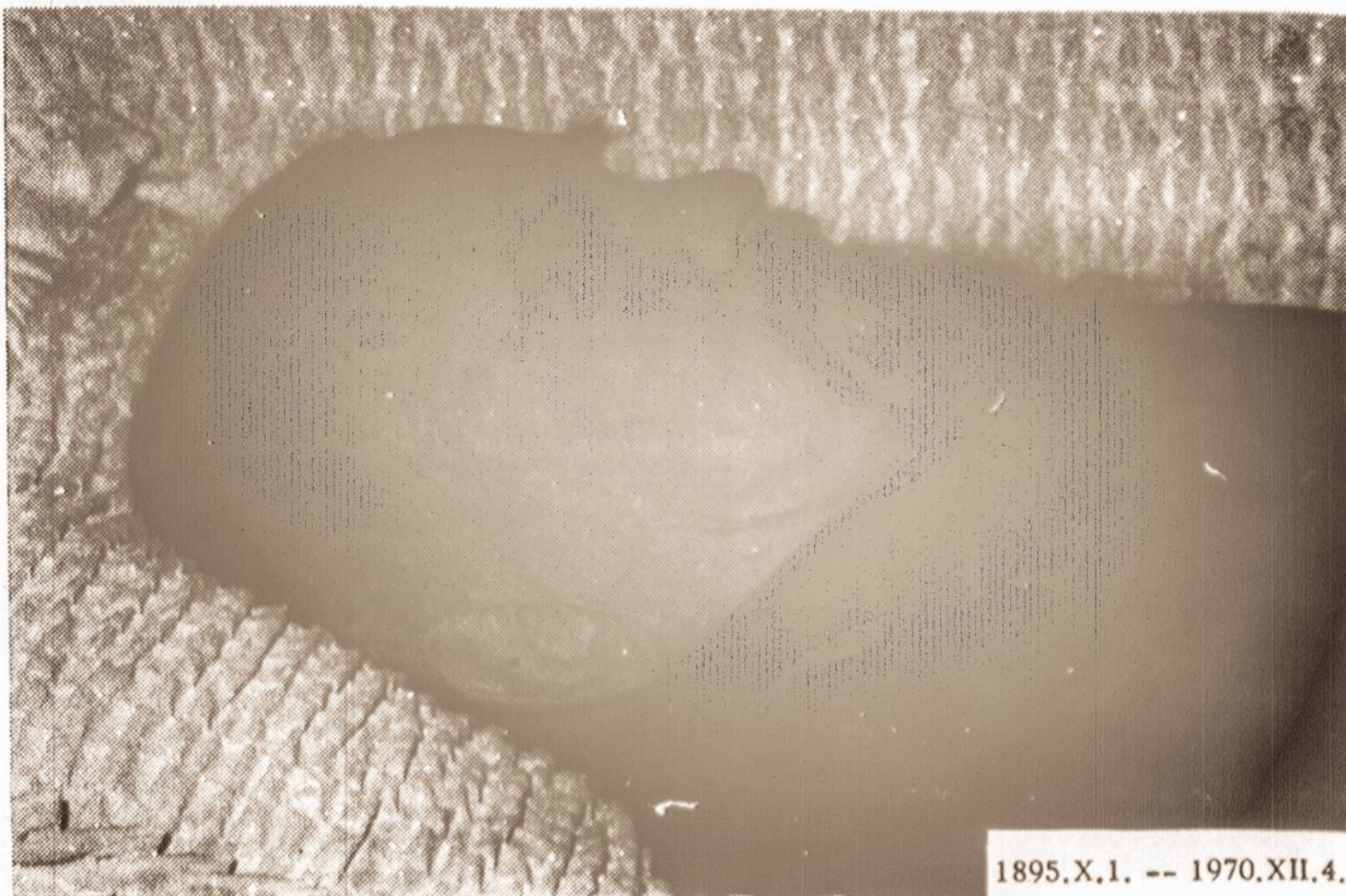
● CHICAGOS MĖRO RICHARD DALEY sūnus William sukūrė šeimą su jauna lietuvaite Loretta Margaret Aukstik, su kuria susipažino dirbdamas mero raštinėje. Jungtuvės įvyko lietuviškoje Šv. Jurgio par. bažnyčioje.

Lietuvių demonstracijos Chicagoje

Chicago lietuviai suruošė dvi demonstracijas dėl Simo Kudirkos. Marquette Parke gruodžio 3 d. įvyko Liet. Bendruomenės suruošta eisena prie Dariaus Gireno paminklo. Dalyvavo apie pora tūkstančių žmonių, daugiausia jaunimo su plakatais. Kalbėjo kongresmenas Morgan Murphy, vysk. V. Brizgys, III. senatorius F. Savickas, J. Jasaitis, S. Balzėkas, J. Bacevičius.

Gruodžio 5 Amerikos Lietuvių Taryba suruošė eisena prie Civic Center. Amerikiečių spaudai ir radijui Simo Kudirkos įvyki plačiai išskelbus žmonių mieste centre dalyvavo apie 5,000. Vien plakatų nešė 400. Kalbėjo latvis Robert Brieze ir kongresmenas Roman Pucinski. Jis barė Pajūrio sargybos vadovybę, kuri, esą, iš Simo Kudirkos būtų patyrusi ne vien apie Tarybų Sgos žūklę Amerikos pakrantėse, bet ir įsipareigojimus informacijoms apie Ameriką rinkti. Kudirką pavadino tarptautinio laisvės siekėjo simboliu. Dar kalbėjo ir vysk. V. Brizgys, Antanas Rudis ir F. Savickas. Programai vadovavo buv. ALTo pirm. Eugenijus Bartkus. Perskaitytas pagarsėjusio lietuvių sportininko Jono Jonaičio -- Unitas iš Baltimorės laiškas.

Tos dienos televizijoje demonstracija buvo parodyta kaip tos dienos pagrindinis įvykis.

PASKUTINĖ NUOTRAUKA. - Prelatas M. Krupavičius, pašarvotas Petkaus laidotuvių koplyčioje Cicero, 1970. XII. 8.

V. Zalatorius nuotrauka

Netekome Mykolo Krupavičiaus

V. Zalatorius

Kalbėtojas po kalbėtojo ėjo prie pašarvoto prel. M. Krupavičiaus Petkaus laidotuvių koplyčioje, Cicero, III. gruodžio 8 ir reišė pagarbą. Salė ir koridorius buvo prisigrūdę žmonių, gal 300, kur paprastai tetelpa pusantro šimto.

"Jo idealais mums reikia gyventi", sakė vienas. "Tebus pašlovinti nenusilenkę prieš netiesą -- jie gyvens amžinai", citavo vysk. Raimūnas. "Viską atidavė ir, gal, nieko neprae", kalbėjo trečias. Dar kitas jį lygino su Prancūzijos Shumanu, Italijos de Gasperiu ir Vokietijos Adenaueriu. Net ir mirusiojo krikščionių demokratų vado oponentas socialistas M. Gudelis prisipažino, kad velionį laikė "dideliu žmogumi", dar jam gyvam esant. Jis buvęs nuoširdus kovotojas už Lietuvos laisvę ir įdomus Naujųjų bendradarbis, iš kurio laikraštis ir skaitytojai gavę daug naudingų patarimų.

Mokytojas Gulbinskas prisiminė velionies prelado raginimą jauniems atgimusios Lietuvos mokytojams: "Mylėkite artimą, bet neįsimylėkite į savo kišenę". Skautas B. Kliorė pastebėjo, kad retas lietuvis gali tikėtis nuveikti savo tautai tiek, kiek nuveikė velionis. Su ašarom akyse Lietuvos dukterų pirmininkė E. Kiešienė gailėjosi kad šiam kilniam lietuviui nėra vietos toje žemėje, už kurią jis visą gyvenimą kovojo ir ją taip mylėjo. Pasauliečių teisėms šv. Kazimiero kapinėse Chicagoje ginti komiteto pirm. A. Regis konstatavo, kad mirusiojo kartos bepalikovo keli asmenys. Vienas tokių, 91-nerių metų dailininkas A. Varnas, sedėjo čia pat ir tikriausiai prisiminė ilgą bendrą su velionim darbą Lietuvai beveik per visą XX amžių.

VIENAS PO KITO

Ir taip nuo 6-tos iki 8-tos val. vakaro su prelatu atsiveikino Lietuvos gen. konsulas P. Daužvardis, ALTo

vardu dr. K. Bobelis, JAV LB vardu B. Nainys, Pasaulio katalikų bendrijos vardu K. Kleiva, velionies gydytojas dr. J. Meškauskas.

Pastarasis prisiminė nesėkmingą prelado vizitą pas jį, kai tas užklausęs: "Ar man dar pirkti naują švarką, daktare?"

Paskutinį žodį prie rožinei spalvos prelado sutana aprėdyto M. Krupavičiaus BALFo vardu taria A. Dzirvonas, P. Vainauskas -- Laisvės kovotojų vardu, Liaudininkų centro komiteto atstovė dr. Vanda Sruogienė Vasario 16-tosios gimnazijos vaju bevykdantis iš Vokietijos atvažiavęs tėvas A. Bernatonis. Washingtoniečių vardu savo pagarbą išreiškia V. Viljamas, "Ramonėnų" -- J. Švedas, Kanados LB vardu -- J. Simonavičius, Italijos salesiečių vardu -- kun. Urbaitis, Cicero LB vardu S. Ingaunis, lietuvių socialdemokratų vardu -- J. Skorubskas, džukų d-jos vardu -- V. Grėbliūnas, agronomų

Tęsiama 11 psl.

Chicago lietuviai, susirinkę Petkaus laidojimo koplyčioje, atsiveikina prel. Mykolą Krupavičių paskutinį kartą.

V. Zalatorius nuotrauka

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštys in 1886. It is published bi-weekly by Valerie Tyaliava and Jonas Valaitis at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: Applegate 7-7257. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tyaliava; senior Editor: Vytautas Širvydas; English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editor: Edwardas Sulaitis. Subscription rate: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. 11201

mes

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Tarybų S-gos valdoma Moldavija (buvusi Besarabija) išleido pirmąjį tomą savo enciklopedijos, kuriai planuojami aštuoni tomai. Sakoma, sutelkta 900 bendradarbių. Redaguoja Moldavijos mokslų akademijos pirmininkas Grosulis.

Lietuvių enciklopedijos Tarybinėje Lietuvoje jau išleisti du tomai. Laukiama trečiojo — paskutinio.

Komunistinėje Lenkijoje katalikų tvarkomas Liublino universitetas paruošė Katalikų enciklopedijos 1,600 puslapių pirmąjį tomą. Jį redagavo Liublino universiteto profesorai, sutelkę kelis šimtus bendradarbių. Būsią dvylika tomų. Lietuviams bus įdomu, ką jie rašys apie lietuvių-lenkų istorinius santykius.

Kalifornijos universiteto leidinyje Contemporary Jugoslavia — Twenty Years of Socialist Experiment prof. McLellan sprendžia:

"Jugoslaviją šiandien, po senovei, tvirta ranka valdo Komunistų sąjunga. Kokių kelius ji pasirinktų ateityje, nežinoma. Tačiau, per praėjusį dvidešimtį išbandymo metų apačios ji įgijo didesnio balso, o viršūnės save labiau aptvarkė. Tai, vis dėlto, šio toks priartėjimas demokratijai, kurio kitos autoritarinės šalys dar nėra padariusios."

Palyginus gyvenimą dabartinėje Lietuvoje su gyvenimu prieš 20 metų, stebėtojas gal, taip pat, sakyti, kad apačios turi didesnio balso, nes lietuviškumas laimi platesnę poziciją.

Br. Railos Dialogas su lietuviais knygą vertindamas K. Abr. Europos Lietuvoje sako, jos tema yra "bendravimas su Lietuva", ir Ralla esąs bendravimo "šalininkas". Be to, K. Abr. išskaitę, kad savo Dialogui medžiagos Ralla sėmėsi iš Vienybės.

Tur būt, todėl ir virto "bendradarbiavimo" šalininku, nors Vienybės žmonės labiau linksta žmoniškai su Lietuvos lietuviais santykiuoti, ne bendradarbiuoti.

Šiomet sueina 100 metų kaip Londone mirė Mercen. Jis buvo stiprus tuometinis rusas liberalas — demokratas. O šitų politinių nuotaikų žmonių rusuose, kaip žinoma, visuomet stoka. Jis užsienyje pradėjo leisti laikraštį Kolokol (Varpas), kurio vardą pasiskolino mūsų Kudirka, nes šiekė budinti lietuvius, kaip Hercenas budino rusus. Hercenas buvo vienas pirštais suskaitomų rusų, pritarusių lietuvių lenkų sukilimui prieš caro valdžią 1863 m. Todėl susilaukė rusų visuomenės atšalimo.

Vienam sukilimo vadų, lenkui Worcellui mirus 1857 m. Hercenas rašė: "Žmonėms negalima vienuo — gyvenimą žiūrėti. Rusų ir lenkų tautos savo istorinį gyvenimą pradėjo ne nuo to paties slenkščio.

Šiandien tejungia bendra neapykanta caro despotizmui. Lenkai, kaip ir praeitį, kurią dengia nuogas, bėgti į Lenkiją, kurią jiems įmanoma toliau žygiuoti. Lenkai, kaip ir daug istorijos liekanų, lietuviuose — daug tuštybės."

SPAUDOJ

MARIJA RUDIENĖ APIE SAVO KELIONĘ Į TURKIJĄ

Marija Rudienė, buv. ALTo pirm. Antano Rudžio žmona ir E. Armonienė, abi gavusios BALFo įgaliojimus, išvyko į Turkiją ginti Brazinskių, kurie iš Tarybų S-gos į Turkiją priverstė skristi Tar. S-gos lėktuvą, nušovę stiuvardes ir sužeidę kelis lėktuvo vairuotojus. Jie tebėra Turkijos policijos žinioje. New Yorke jas išlydėjo Lietuvos Gen. Konsulas Anicetas Simutis ir BALF reikalų vedėjas kun. P. Geiščiūnas. Grįžusios iš Turkijos papasakojo savo įspūdžius per radiją ir spaudos atstovams.

NAUJIENŲ pirmojo puslapio reporteris atpasakodamas Rudienės įspūdžius pastebi:

"Ji pripažino, kad lėktuvų kelionės tapo nemalonios dėl oro piratų. Žmonės ėmė mažiau skraidyti, nes visi daiktai multinėse yra daug rimčiau iškratomi. Visur matosi ginkluoti kareiviai ir policininkai. Nemažos apsaugos priemonės įvestos Londone, Frankfurte, Instanbule ir, ypač, Ziuriche. Tikrinami ne tik keleivių daiktai, bet ir patys keleiviai. M. Rudienė pastebėjo, kad grįžiant iš Turkijos iš trijų JAV lėktuvė buvusių keleivių stalga pasidarė penki — du jų buvo lėktuvo sargybiniai.

Tą patį vakarą, nuskridus, Rudienė ir Armonienė susitiko su prof. dr. Yilmaz Altug, A. Rudžio artimu draugu. Jis yra Instanbu-

lo universiteto teisių fakulteto dekanas. Jis papasakojo, kokią didelį rusai daro spaudimą Turkijos vyriausybei. Jie pristatė kriminalinius kaltinimus Brazinskiams ir reikalauja, kad jie būtų tuoj gražinti Sovietijon. Jie buvo atsiuntę savo žymų teisėją su keturiais parlamentarais. Šie turėjo pasitarimus su turkų rinktine profesorių grupe. Buvo paskirti du teisininkai profesoriai iš Instambulo universiteto ir du iš Ankaros universiteto teisių fakulteto. Jų tarpe buvo prof. Faruk Erim, Ankaros un-to teisių dekanas ir Turkijos Teisinių Sąjungos pirmininkas. Pastarsis po šio pasimatymo su rusais parašė žiaurų straipsnį prieš Brazinskius ir prieš Trabazono teismą, kuris nusprendė, kad Brazinskių bėgimas buvo politiniais motyvais. Tarp kitko tas profesorius išreiškė, kad teismo sprendimas buvo per skubtai padarytas, kad "greitas darbas esąs velnio vertas".

"Šitas prof. Erim pasisakymas prieš teismo sprendimą sukretė net pačius turkus. Tada prof. dr. Altug parašė straipsnį prieš tokį Erimo pareiškimą ir apgynė Brazinskius ir tą teismo sprendimą", pasakojo M. Rudienė Naujienų reporteriui.

Rudienė dar pabrėžė: "Rusų atvežti (į Turkiją) kriminaliniai kaltinimai Brazinskiams sudaro didelę bylą, kurią turkų teisininkai atidžiai studijuoja. Trys rusų parlamentarai grįžo į Maskvą, bet du pasiliko

Ankaroje ir laukia tolimesnio apeliacijos teismo sprendimo".

Rudienė lankėsi pas United Nations vyriausiąjį komisijonierių Klaus Feldman, iš kurio patyrė, kad su Brazinskiams nėra matėsis ir nežada matytis, nes jie dar neturi politinių pabėgėlių statuso. "Jei kas yra paskelbęs, kad politinių pabėgėlių statusą turi, tai yra netiesa". Jo nuomone jie yra Turkijos kalėjime, nes "kalėjimas yra saugesnis, negu kokia kita vieta". Kada bus teismai, dar nežinąs.

Su Feldmanu Rudienė nuvyko pas policijos viršininką Necdet Kahraman, kurio globoj yra Brazinskiai. Jis pareiškė, kad bylą pasikeitimų nesą, kad turkai jiems duoda gerą priežiūrą, kad jie net svorio užsidėję.

"Armonienė pareiškė, kad ji nori pagelbėti turkų valdžiai, nes ji turėjo gana vargo su Brazinskiams. Ponas Kahraman nusišypsavo pasakė, kad jis nenori ir nepriims vadinamos pagalbos...

"P. Armonienė mane pakvietė aplankyti advokatą, kurį VLIKas pasamdes ginti Brazinskių bylos, toliau Rudienė pasakojo. — "Tas mane be galo nustebino, nes žinojau iš vyro apsilankymų ir iš dabartinio savo apsilankymo, kad Turkija neprileidžia ir nenori jokių kitų gynėjų, nes valdžia pati paskyrė parinktus gynėjus. VLIKo pranešimą, kad jie pasiuntė advokatą iš Amerikos ir padarė kontaktą su Turkijos valdžia, kol kas, nepriima ir neprileidžia jokių kitų norinčių ginti advokatų, negaliu tikėti, kad VLIKas būtų taip prasižengęs savo savitimo krašto taisyklėmis", savo pasikalbėjimą toliau tęsė Rudienė.

Kalbėdama apie nuvykimą advokato iš Amerikos pareiškė: "Jei koks advokatas nori pasistūlyti, įteikti savo nuomones savanoriškai, tai jis turi pirmiausia tai pranešti advokatų centrui ir tik gavęs leidimą, gali įteikti savo nuomones, arba kaip angliškai sakoma, "briefings". Bet ar tos nuomonės bus panaudotos, net ar ir skaitytos, ar bus numestos nėra tikra. Taipogi, pasiūlęs tą padaryti "savanoriška" advokatas neturėtų iš jokio šaltinio imti nei pinigų."

Vilniuje leidžiamas žurnalas Tarybų Moteris liūdi Brazinskių nužudytosios stiuvardėsės

Stiuvardėsė Nadė Kurčenka

(Perspausdinta iš "Tarybų Moteris")

Laikraščiai plačiai rašė apie tą mielą mergaitę, dėl kurios netikėtos mirties verkė daug motinų. Visai svetimų ir niekad jos nepažinojusių.

Laikas negalėtingas. Dienos atneša naujus įvykius ir vėl patikėti tuo, kas atsitiko. Nėra devyniolikmetės mergaitės Nadėždos Kurčenkos. Nėbėra jos šypsenos, jos balso. Draugai sunkiausiai įpranta prie netikimo. Prisimena Nadė tik esamuojų laiku: kaip ji mėgsta Prokofjevą, kaip deklamuoja Majakovskį, kaip susižavėjusi turizmu... Motina niekaip negalėjo patikėti, kad ji žuvo. Ir niekada nepripras prie to.

Netrukus turėjo būti Nadės gimimo diena. Draugė net dovana buvo nupirkusi — keletą plokštelių ir buteliuką „Krasnaja Moskva". O per spalio šventes turėjo būti jos vestuvės. Tai tik artimiausi jos gyvenimo įvykiai, kurie turėjo būti, kurie mums žinomi. Visas didelis žmogaus gyvenimas stovėjo prieš ją.

Kariniui daliniam įsė Nadės vardą į savo amžinuosius sąrašus, vyriausybė įvertino jos žygdarbį „Darbo Raudonosios Vėlavos" ordinu, pavadintos jos vardu gatvės ir mokyklos. Tai mūsų protestas prieš mirtį, mūsų noras išsaugoti karių atmintyje taurę drąsios mergaitės paveldą. Ir mūsų padėka už ištikimybę ir patriotizmą.

Mes prisidame prie visų dorų žmonių reikalavimo — banditai privalo atsakyti visu griežtumui. Juk jie vaikščiojo, gyveno mūsų žemėje. Dirbo, kažkam paduodavo ranką, pasakydavo „Išba diena". Todėl atsakyti jie privalo čia, kur pralietas kraujas.

Ne vienos mergaitės slaptą svajonę — būti lėktuvo palydove. Kitos ją patiki laiškuose redakcijai, klausia, ką reikia mokėti ir žinoti. Reta susimąsto apie sunkumus, o mato tik kelionių žavesį. Kas žino, gal ne vienos jų yra Nadės ryštas. Jūr gyvena žmogus ellinis, niekuo neišsiskiriantis. Ir stalga, kaip žalbo žviesoje, pametom ji visu ūgiu, gražų, stiprų. Tokia ir buvo Nadė Kurčenka.

PASAULI SUKRĖTĖS ĮVYKIS

Pranė Laplėnė

Simas Kudirka, dirbęs Sovietų laive radistu, tikriausiai niekad nebuvo pagalvojęs, kad savo šuoliu į Amerikos žemę jis sudrebins pasaulio sąžinę ir privers mūsų valdžią rimtai susimąstyti. Spauda, kuri ir už didelius pinigus nebuvė rangi savo puslapiuose dėti kokią nors žinėlę apie mūsų tautos likimą, Kudirkos dėka, lietuvių vardą ištiesomis savaitėmis minėjo ir dalinai tebelinksnuoja veik visam pasauliui. Net ir laikraštis, kurio obalsis "All the news that's fit to print", pirmasis ėmėsi įvykį garsinti. Ir tai darė be prašymo, be už tai atlyginimo, smulkiai papasakodamas, kaip Simas Kudirka ilgą laiką buvo rengęsis žygiui į laisvę ir kaip jį įvykdė ir kaip atkviestieji rusų jūreiviai, amerikiečiams gelbstint, prievartos būdu Kudirką susigražino į Sovietų Sąjungą. Kad tai įvyko Amerikos vandenynėse, Amerikos laive, visa stebint įvyko virš 50-čiai amerikiečių jūreivių, ir kad niekas neištiesė pagalbos rankos jaunam vyrui, kuris rusų buvo spardomas, mušamas, kuris krauju pasruvęs, skausmo pervertu balsu, maldavo jo neišduoti, — pasaulis negalėjo pasilikti kurčias!

Sekančiam įvairių laikraščių komentarus, kyla įvairiausių klausimų. Iš kur tiek užuojautos tam vyrui, nereikšmingos tautos sūnui, Simui Kudirkai? Argi staiga sudrebėjo pasaulio sąžinė, kad lietuvių tauta jau trisdešimt metų veltui laukia jo užuojautos? Pasauliui gi žinoma, kad Lietuva Sovietų Rusijos okupuota. Jis žino, kad Nepriklausomos Lietuvos inteligentijos žymiai dauguma susirado prieglaudą svetimos šalyse.

Pasauliui nepaslaptis, kad toji inteligentija nuolat skelbia savo nedalią. Mūsų politikieriai kasmet pasiekia ir Baltuosius Rūmus su skundais. Ne kartą jau buvo suruoštos demonstracijos prie Jungtinių Tautų. O vis dėlto mažai kas tai pastebėjo ir dar mažiau į tai kreipė dėmesio, o laikraščiai dėjosai tai nematą.

Priežastis, matyt, bent šios šalies didžiojoje spaudoje glūdi — ne vien įvykusį faktą parodyti, o labiau turint mintyje panašius įvykius ateityje. Mūsų didžioji spauda yra rankose tokių žmonių, kurių kraujo giminė jau nuo seniai veržiasi iš Sovietų globos. Net ir šiuo laiku jų didelis burys laukia teismo dėl jų tariamo nelegaliu keliu išbėgti į Izraelį. Yra žinoma nemaža ir pavienių žydų, kurie už panašų pasikėsinimą buvę žiauriai nubausti. Lietuvio žygis tedavė progos garsiai sušukti apie Sovietų varžtus visiems jos pavaldiniams.

Įvykis, kaip matėme, patapo skaudžiu ir pačiam šalies prezidentui Niksonui. Kad lietuviams jį buvo rėmę jam kandidatuojuojant į prezidentus, kad kai kurie jų net nešė jam peticijas, užgirdami jo valia tęsiamą karą Vietname ir kitur, manau jam labai maža tai reiškia. Bet kaip pasiteisinti pasauliui dėl Ženevos nutarimo, po kurio JAV yra padėjusios parašą, pasižadėdamos suteikti egzilio teises kiekvienam, kuris jos čia ieškos? Kuo atremti pažadą neišduoti jokio žmogaus šaliai, kur jam grėstų netekimas laisvės ir kankynės? Pagaliau, ką atsakyti žmonėms, kurie sidro Laisvės Statulą gražinti Prancūzijai, nes šu Kudirkos įvykiu ji nebeatliekanti savo misijos? Pastarieji klausimai tegalėjo paveikti tą stiprų politikierių ir, matomai, dėl to buvo prarastas tarymų pareigūnų, kurių rankose buvo mūsų tautiečio likimas. Bet kad jų kas būtų pašalintas iš tarnybos ar nubaustas, labai ir labai tenka abejoti.

Kaip bežiūrėsime, Amerika tebėra biznio šalis, kurio siekiant daug kas pateisinama. O Kudirkos likimas kaip tik buvo surištas su bizniu. Amerikiečiai su rusais tarėsi dėl žuvininkystės, o jei koks tai lietuvis galėjo jiems sudrumsti gerai pakeltą vorką ir kaviaru nuotaiką, — nebuvo galima prileisti.

Tenka pagerbti mūsų šalies lietuvius, ypač jau čia augusį jaunimą, kuris šio įvykio proga — parodė tautinę sąmonę, suruošdamas demonstracijas, rašydamas valdžios pareigūnams protestus, įvairiais būdais skelbdamas mūsų nesėkmę.

Mes nežinome Simo likimo, bet mes numanome jam jau sugriautą gyvenimą. Taip gi mes žinome, kad jis savo kančia atpirko daugelį kitų nuo panašaus likimo.

Praėjo laikai, kada Amerika tiesė ranką kiekvienam ateiviui. Šiandien čia telaukiami tik gerai kvalifikuoti žmonės, įvairių sričių specialistai, mokslininkai ir tokiems nesudaroma kliūčių čia apsigyventi. Kad taip yra, liudija ir toji pat NYT laida, kurioje viešai pirmą kartą buvo išskeltas liūdnas lietuvių likimas. Lapkričio 30 laidoj aprašomas tulas Stanislav Perusic, kuris nušokęs nuo laivo Perth Amboy, N. J. Esą jau antri metai kai jis su advokatu dirba ieškodamas egzilio teisių ir jam dar vis tebėsa pavojus būti gražintam į Jugoslaviją.

Kudirkos įvykis gal sudomins ir mūsų šalies pedagogus, matant kaip Amerikos jaunimas, auklėjamas televizijoje matomais "kaubojais" ir įvairiais "westernais", padaro juos pasyviais ir susidūrus realybė su žiauriais vaizdais.

TRUMPAI IŠ LIETUVOS

● R. Makoveckas parašė, o A. Krikščiūnas surežisavo naują filmą Lietuvoje. Filmas pavadintas Lietuvos baltosios. Jis skiriamas selekcininkų išvestai naujai kiaulių rūšiai. Pagrindines roles kaip tik ir atliko Lietuvos naujosios veislės kiaulės, kurios gali atvesti po 12 paršiukų, o jie užauga iki 200 svarų per 175 dienas. Supažindinama su kiaulių veisimo bei auginimo tūkais Baisogaloje ir Kušėnuose.

● Ties Rusne, Šilutės rajone, Lietuvoje per Nemuną ruošiamasi pertiesti naują tiltą. Darbai pradėti 1971 m., bus baigti 1972 m. Jį pratis Leningrado inžinieriai.

● J. Songaila Lietuvoje pirmininkauja komisijai, ieškančiai būdų Lietuvoje trukšmūi sumažinti. Lapkr. 17 paskaitas skaitė: inžinieriai, gydytojai, gamybinių bei projektinių organizacijų atstovai.

● Šiaulių televizorių gamyba lapkr. 28 išleido modernaus tipo Taurus-202 aparatų 500, — 000-tuoju numeriu. Dabar pradėdami gaminti Taurus-203, Taurus-204, kurių įstrižainė bus 183 colių.

● Liucija Kudzevičiūtė, įsigijusi Kauno politechnikos instituto inžinierės laipsnį, vėliau Vilniaus universiteto gydytojos laipsnį, tobulinasi Budapešto aukštesniojoje medicinos mokykloje.

● Inž. Edvardas Raugas iš Kauno medicinos instituto mokslinio tyrimo laboratorijos, studijuoja mediciną Prahos universitete.

● Vytautas Mokūnas, Lietuvos hidrotechnikos ir melioracijos instituto darbuotojas, metams išvyko į Didžiąją Britaniją studijų ginti.

Iš Vienybės puslapių nuo 1886 m.

1889 metai - tęslama

* Sausio 29 d. "Vienybė Lietuvinkų" ragina pastatyti savo žmogų, drauge su lenkų "Zwiasko" ketinamą agentu, prie Castle Garden (Ellis Island) ateivius pasitikti ir prižiūrėti.

* Balandžio 17 d. Jurgis Matulevičius praneša, kad New Yorke sustojo ėjęs "Lietuviškasis Balsas", leidžiamas Jono Šliupo. Belieka du lietuvių laikraščiai: "Vienybė Lietuvinkų" ir "Saulė".

* Gegužės 15 d. šv. Juozapo D-ja Brooklyne, išmetė iš savo konstitucijos priverstiną ėjimą velykinės išpažinties.

* Birželio 11 d. "V. L." telpa pranešimai apie lietuvių ateivius, kuriuos agentai New Yorke parduoda farmeriams, o tie nusivežę

juos pusnuogiais laiko ir prie darbo būtinai plaka.

* Liepos 6 d. atsišaukia lietuviai iš Springvalley, Ill., kad jiems sumestų aukų ir pašelpų nuo bado, nes jie iš algų negali pragyventi. Pradėta siųsti aukos į "V. L." redakciją.

* Rugpjūčio 14 d. telpa išpėjimas Lietuvos žmonėms, kad neklausytų prigaviko Jono Pajausko, kuris rašo į Lietuvą, jog jisai vienas pastatęs New Yorke lietuvių bažnyčią, todėl Lietuvos žmonės jam už tai turėtų atlyginti.

* Rugsėjo 4 d. Shenandoah, Pa., pasirodo turtingiausias miestas lietuvių draugijomis, nes jau turi penkias, jų tarpe vieną tautišką — D. L. K. "Olgerdo" Draugiją.

MONTAZAI

Eduardas Mieželaitis

TĘSINYS IŠ PRAEITO NUMERIO

Kultūringą barbarą iš Suvalkijos lygumų. Gerą arklių ir vėjų draugą. Kampuoto Pegaso raitelį ir XX amžiaus intelektualinio kryžiaus karo riterį. Poetinių nuotykių ieškotoją. „Chrizantemų baltų, chrizantemų rausvų tau priskyniau be galo, be krašto.“ Prisimčiau gimnazijos salę, sceną, mergaitę su duobutėmis pulliuose skruostukuose, su balta kaspino peteliške, nutūpusia ant jos kasy... „Gal susitiksime kada nors...“ — „Tu tikras fantastas, Ai...“ — „O kas žino, Sol... Kalnas su kalnu susitinka, o žmogus su žmogum nesutiks...“ Susitikome...

...Vieną šaltą, speiguotą gruodžio popietę, prieš pat Naujus metus, poeto Juozo Tysliavos palaikus palaidojom Rasų kapinėse. Jo pasakytinė valia buvo įvykdyta. Poetas grįžo į tėvų žemę ir ilsisi šalia kitų žymiausių lietuvių rašytojų... Buvo nuostabi žiemos diena. Tokį grožį retai pamatysi. Įspūdingai atrodo šerkšnu pasipuošę medžiai miške. Bet dar įspūdingiau — kapinėse. Išstybę šimtamečiai galiūnai ir jų globojami kuklesni medžiai pasitiko poetą ramiai ir iškilmingai. Tik varnos, kontrastingai žvilgėdamos baltame šerkšno fone, plasnojo ir negalėtingai draskė kapinių rimtį, žiemos tylą. Ir kartais draskė skaudžiais prisiminimais kraujuojančią širdį. Jos sparnais nukrėsdavo nuo medžių šerkšną, ir žvaigždėti deimantukai ilgai žėrėdavo ir lengvai — tarsi nežemiški Sopeno noktiurno pasažai — supdavosi ore. Žėrėdami iš našlės ašaros, jie pamažu, labai iš lėto krito žemyn, skambiai atsidaudžiamį į granito antkapius ir apsamanojusius kryžius. Labai skambiai: įsiklausius atrodė — tarsi planšetė skambina baltais klavišais mažorinius pasažus... Gražūs, sakau, šerkšnu aplipę medžiai žiemą miške. Bet dar gražesni jie šiame laisvame mirusiųjų mieste, kur, į baltas pusnis įsibrėdę ir įsiterpę į blyškių medžių tarpus, apkloti sniegu ir papuošti baltų šerkšno nėrinų ornamentais, stūkso balti akmeniniai kryžiai, granitiniai antkapiai, akmeninės ir metalinės skulptūros. Čia, kur žiemos ore virpa efemeriški šopeniškių noktiurnų deimantukai, tos žėrinčios šerkšno skiltelės, pajunti tikrą nežemišką grožį. Į tokį grožį telse turi tik mirusieji.

Pasilenkiau ir padėjau ant kapo puokštę chrizantemų. „Chrizantemų baltų, chrizantemų rausvų tau priskyniau be galo, be krašto“, — užė kraujas, nešiodamas po visą kūną šią jo poezijos nuotrupą, sujaukdamas laiką ir erdvę, mintis, vaizdus, prisiminimus... Pakėlęs akis, pamačiau šalia antkapio akmenį suslingusią, juoda skarele apsigaubusią vienišą moterį. O įsibrėdęs į baltas sniego pusnis poeto antkapis, atrodė, skendį baltų chrizantemų jūroje...

... — Norėčiau jums ką papasakoti apie velionį, — tarė viešnia, kai ilkome vieną du, ir užsirūkė cigarete.

Pripyliau taureles konjako. Iš gretimo kambario sklido vakarėnaujančių triukšmas. Atsiveikinimo vakarėnės nuotalka nebuvo nei per daug minorinė, nei mažorinė. Melsvu dekoratyviniu Arlekinio kostiumu pasipuošęs lieknas išblyškęs Liūdesys, kaip sustingęs antkapio marmuras, teatrališkai sudėjęs ant krūtinės ilgas gražias rankas, stovėjo vienoje stalo pusėje. Kitoje stalo pusėje — Kolombinos rausva chrizantemų spalvos nallono suknele paspuosusi Linksmybė. Ji žvelgė į vis-à-vis stovintį savo mylimą Liūdesį ir liūdnai šypsojosi. Bet į jų tarpą įsiterpusi kompanija vis dėlto pilstė į taureles konjaką, švelnė žąsieną ir juokavo... Sėdėdami nušalesnėme kambaryje po šakota palme, gurkšnojom su viešnia konjaką ir kalbėjome kiek tylesniu, negu paprastai, prislopintu balsu.

— Ar nepamiršote, kaip jus Tysliava tada buvo aplankęs Niujorke? — buvo bepradedanti viešnia. Ir susimąstė. Jos veidas paskendo cigaretės dūmų migloje, pradėjo tolti, tolti... Girdėjau tik jos balsą. Mane pasiekė iš labai toli atplaukę žodžiai, sakinių nuotrupos. Pokalbį ji pasuko kita linkme: — Su juo nelengva buvo, nemanokit... Vis dėlto poetas... Bet aš jį labai mylėjau...

...Ankstį rytą sučiūškė telefonas. Aš dar gulėjau lovoje, sklaidžiau naują „Niujork taime“ numerį ir gurkšnojau viešbučio patarnautojos atneštą garuojančią kavą. Pakėliau ragelį. — Kalba Tysliava, — išgirdau ragelyje balsą. — Labas rytas, kolega. Kaip sekasi? Kaip patinka Niujorkas? Norėčiau aš jus pamatyti. Jeigu turėtumėt...

laiko vakare, tiesiai iš spaustuvės galėčiau užsukti į jus viešbutį. Labai malonu, sutaria. Jo balsas buvo žvalus ir visiškai jaunas. Poeto balsas...

— Jis mėgo laikraštinių darbą, — atklydo iš miglotų tolių atplaukę žodžiai. — Bet mylėjo tik poeziją...

...Vėl vakare sėdėjau prie mirgančio televizoriaus ekrano Seratono viešbutyje. Pasibeldė. Pakilau ir atdariau duris. Į kambarį temperamentingai įlėkė geras mano jaunų dienų nepažįstamas draugas. Suvalkijos lygumų vėjas, pamaniau, ir krūtinę užlejo šiluma. „Gal susitiksime kada nors...“ Atminties tvenkinį sublyškčiojo prisiminimų žuvytės. Ir pamačiau dideles nustebusias Solemos akis. „Amerikoje? Tu manai pamatysiąs jį kada nors Amerikoje? Tu tikras fantastas, Ai...“ — „O kas čia žino, Sol...“ Pasaulis pasirodė mažesnis, negu mes manėme... Įėjęs įs tvirtai paspaudė man ranką, atsitraukė keletą žingsnių ir išmatavo mane visą nuo galvos iki kojų. — Nenustebkite, girdi, mes čia seniai jau nematėmė atvykusių iš savo krašto. Ir todėl viskas įdomu, net išvalda, net drabužiai. Mes čia taip pat tebevadynam save lietuviais. Bet... tai jau kita medžiaga... Amerikinis standartas... Aš, — kalbėjo jis, segdamas portfelį, — tik iš spaustuvės. — Ir išėmęs įbruko spaustuvės dažais dar kvepiantį naują laikraščio numerį. — Čia pasiskaitysite apie save. Įdėjom ir nuotrauką. Bet... nekreipkite dėmesio į tai, kas čia rašoma... Faktiškai mes esame kiek kitos nuomonės... Bet ką padarysi, taip reikia... Gyvename iš aukų... Jeigu girsim, sugrius biznis... Bus bankrotas, teks nutraukti laikraščio leidimą... — O dvasios bankrotas, — mėginau juokauti, — ar ne mažiau pavojingas? — Jis gūžtelėjo pečiais, skėstelėjo rankomis ir nieko neatsakė. Man patiko šis plačiapetis, atletiškos išvaldos XX amžiaus naujų poezijos žemlių ir archipelagų ieškotojas. Ant jo pečių tvirtai laikėsi kaip futbolo kamuolys užsodinta galva. Tačiau... jau pliktelėjusi. Jam tuo metu jau buvo apie šešiasdešimt. Iš akių spinduliavo švelni poetiška šiluma... Permečiau greltomis straipsnį apie mano atvykimą į Niujorką. Juoda kaip puodą straipsnį. Ir linksmai nusijuokiau. Nusijuokė ir laikraščio redaktorius. Jes, amerikoniškai... —

Et, — numojo ranka, — pakalbėsim geriau ką nors rimtesnio. Papasakokit man. Kaip jūs ten gyvenate? Ar labai jus ten spaudžia? Ka rašote? Kokios naujienos jūsų poezijoje? — Spaudžiame, — juokauju, — ir juo daugiau spaudžiame, tuo daugiau išspaudžiame. Gyvenimas kaip suris. Spausk, jeigu nori geresnį išspausti. — Jes, — šypsoi buvęs valstiečio vaikas, — teisybė. Čia nespaudamas dolerto irgi neišspausi... Taigi, ma...

— Ar nepamiršote, kaip jus Tysliava tada buvo aplankęs Niujorke? — vėl išgirdau tą patį klausimą. Supratau, kad viešniai jis labai svarbus.

Kaipgi pamirši, jeigu nuo mažens svajojai kada nors susitikti tą žmogų! Mes sėdėjom ištaigingam viešbučio numeryje, gėrėme kavą ir šnekučiavom iki ryto. Pašnekesys vingiavo tarsi Suvalkijos lygumų upelis: čia pakrypdamas į vieną pusę, čia į kitą, čia darydamas kilpą, čia vėl išplaukdamas tiesia vaga. Mano pašnekovas blaškėsi (žurnalisto profesinis bruožas!), šokinėdamas nuo vienos temos prie kitos, čia paliesdamas ką nors tikrai svarbaus ir reikšmingo, čia linksmai juokaudamas. Bet įdomiausia buvo šnekėtis apie poeziją. Pašnekovas papasakojo apie savo Paryžiaus laikotarpį, kada jis mėgino išleisti „Mubą“. Aš jam, tarp kitko, pasakiau, jog gimnazijos suole mes jį Mubū ir vadinome. Mano buvęs Mubas skaniai juokėsi... Tą naktį jis man nemaža įdomaus papasakojo apie Vladimira Majakovskį, poetą, kurį jis aukštai vertino ir su kuriuo tada susitikdavo Paryžiuje. Jaunų XX amžiaus poezijos riterių susitikimus, aišku, lydėdavo nuolatiniai ginčai ir triukšmas. Modernizmas mėgsta reklamą, pozą ir skandalingas istorijas. Pašnekovas prisiminė Vladimiro Majakovskio Paryžiaus ciklo posmą: „Je suis un chameau, v plakate stojat litery — každaja fut. Soveršenko vierno — „Je suis“ eto — „ja“, o „chameau“ eto — „ja verbliud“... — Gerai pagauta, — džiaugėsi pašnekovas, — tiksliai pasakytai. Tačiau... ne be karčios ironijos (atsimenat nepavydėtiną Vladimiro Majakovskio likimą!) ir ne be tulžies... Poetas tikrai kuprunagaris: nelengvą neša jis, keliaudamas per šio pasaulio tyrus, našta.

... — Labai gerai atsimenu, — atsakiau pagaliau viešniai, ir tada iš ūkanų miglos išplaukė ir vėl priartėjo jos skaudi šypsena.

Viešnia pakėlė taurelę, nugėrė gurkšnelį, užsirūkė ir tarė:

— Nenorėčiau išvažiuoti, nepapasakojus jums visko iki galo. Jūs turite žinoti, kaip iš tiesų buvo. O buvo taip: paskambino jam iš emigracinio lietuvių centro. Centro vadovas paprašė susitikti jus, slūlyti pasilikti ir pilti vandenį ant svetimo malūno. Tysliava pra-

džioje spyrėsi. Bet, antra vertus, jam ir pačiam rūpėjo susitikti su jumis. Poetui su poetu... Be to, jis taip buvo pasitilgęs gimto krašto, kiekviena nauja žinia jam buvo brangi...

— Ir tada jis jums paskambino... O parėjęs paryčiu į namus, trenkė į kampa portfelį ir pikta ištarė: „Kvaaaa!“ Tokio pikto aš jo dar nebuvau mačiusi... Jis blaškėsi po kambarius ir kartojo: „Kvaaaa! Kvaaaa! Jie nieko čia nesupranta. Jie mano, kad kraštas tebėra toks, kokį jie paliko... Įsivaizduoji, į kokią padėtį būčiau patekęs, jeigu būčiau išdėstęs jam tų kvailių pasiūlymą... Laimė, kad aš apie tai net neužsimintau... Jis būtų mane pro duris išjojęs...“ Ar būtumėt? — nusišypsojo, žvelgdama man į akis, pašnekovė.

— Pro duris, — atsakiau šypsena, — gal ir nebūčiau. Aš jį per daug gerbiau... Dar nuo gimnazijos suolo... Bet pasijuokti galėjau...

— Tai matote, kokioje situacijoje, kartais prieš savo norą, gali atsidurti poetas. Tysliava vis dėlto buvo ir liko poetas. Labiausiai jis pasitilkėdavo savo širdimi. Ji vienintelė jam nemelavo...

Sugrįžome prie vakarienės stalo. Vienoje stalo pusėje stovėjo melsvu Arlekino kostiumu pasipuošęs baltas kaip drobė Liūdesys.

Kitoje stalo pusėje — Kolombinos suknele pasipuošusi besišypsanti Linksmybė. O juos skirianti kompanija užėmė kaip vidurvasarį bičių avilys...

Kitą rytą, skubėdamas į aerodromą viešnios išlydėti, užbėgau į suvenyrų parduotuvę. Per tirstą pirkėjų spūstį prisilyriau prie prekybos stalo ir pradėjau ieškoti tinkamo viešniai gintarinio suvenyro. Tik staiga intuityviai, kaip dažnai tai atsitinka, pajutau, kad kažkas žiūri į mane. Aš skubiai atsigrėžiau ir susitikau dideles mėlynas akis. Skruostuose — duobutės. Plati šypsena. Mane visą persmelkė elektros srovė.

— Sol! — ištariau, eidamas prie jos.

— Aii — ištiesė man ranką moteris. Jos plaukus jau nežymiai sidabrino šalna. Ir plonas it voratinklis raukšlelių raizginys jau buvo aplypynęs jos gražias mėlynas akis. Aš žiūrėjau į ją ilgai ilgai, neištardamas žodžio. Ir ji žvelgė į mane ir šypsojos...

— Mano dukte. Studentė... — pagaliau pasakė ji, parodžiusi į šalia stovinčią mergaitę. Jos balse pajutau motinos išdidumą. — Abi išvažiuojam į Ameriką. Pas tėvą. Karo audra mus išskyrė. Nuo to laiko dar nesimatėm. Jis išrūpino leidimą. Šiomis dienomis išskrendam į Niujorką. Užėjom pažūrėti dovanų...

— Visam laikui, Sol?

— Visam, Ai...

— Gaila...

— Labai gaila, Ai... Bet ką darysi. Kaltas laikas. Suskaldė, išskirstė...

— Išlydžiu viešnią į Niujorką. Užbėgau suvenyrų...

— Kiek metų mes nesimatėm?

— Nemažai, Sol... Daugiau kaip dvidešimt...

— Tur būt... Gyvenimas bėga greičiau nei kiškis laukuose...

— Ir skrenda greičiau nei paukštis padangėje...

Valandėlę tylėjome, atidžiai vienas antrą tyrinėdami. Jos žvilgsnis varstė mano žilstančius plaukus.

— Sakai, išvažiuoji, Sol? — paklausiau, tarsi suabejojęs, ar teisingai būsi išgirdęs jos žodžius.

— Išvažiuoju, Ai... Vakar dar aplankiau mūsų buvusią gimnaziją...

— Šlapus jūrų varpai, vakariniai varpai, o anapus — sidabro rytojus...

Solemia nuleido akis į žemę.

— Iš okeano kyla vėjas, — po valandėlės atsiduso ji, — iš okeano pakraščių naktis dainuodama atėjo padangių vieškeliu plačiu...

— Taigi, Sol... Išskristi per okeaną mėlynos paukštės sparnais. Diena baigiasi, ateina naktis, Sol. Šlapus jūrų man skambės varpai, vakariniai varpai... Tavęs anapus lauks sidabro rytojus...

— Norėjai pasakyti — žilas rytojus...

— Na, štai ir viskas, Sol...

— Viskas. Artėja naktis... Lik sveikas, Ai...

— Laimingos kelionės, Sol...

...Mašina visų greičiu nėrė į aerodromo pusę...

Pabaiga

BETHOVENO MUZIKA LIETUVOJE

Dr. Juozas GAUDRIMAS

Šiomet plačiai pasaulyje minimos vieno iš didžiausių muzikos korifėjų — Liudvigo van Bethoveno 200 gimimo metinės. Apie pirmąjį Bethoveno simfoninių kūrinių atlikimą Lietuvoje minima, praėjus trylikai metų po kompozitoriaus mirties, kai apsigyvenęs Vilniuje S. Moniuška 1840 m. pabaigoje surengė pirmąjį simfoninį koncertą.

1882 m. O. Lozės diriguojamas simfoninis orkestras Vilniuje atliko Bethoveno Fantaziją fortepijonui, chorui ir simfoniniam orkestrui, o po dešimties metų I. Treskino vadovaujamos Vilniaus muzikos mokyklos mokinių koncerte pirmą kartą Lietuvoje su skambėjo Bethoveno III koncertas fortepijonui. Bethoveno simfoninės muzikos propagandai reikšmingi buvo 1899 m., kada I. Treskino diriguojamas orkestras supažindino Vilniaus muzikinę visuomenę su jo V simfonija, o tų pačių metų rudenį Vilniuje, F. Chleborodovui diriguojant, buvo atlikta ir VI simfonija. Sekančiais metais pirmą kartą Lietuvoje sugrojama didvyriškoji Bethoveno uvertiūra „Egmontas“.

Vilniaus muzikiniame gyvenime didelis įvykis buvo Varšuvos filharmonijos simfoninio orkestro gastrolės 1905 m. Viename iš šio orkestro koncertų, diriguojamame įžymaus lenkų muziko S. Barcevičiaus, vėl buvo atlikta Bethoveno VI simfonija.

Nuo 1909 m. Vilniuje vykdavo pastovūs simfoniniai koncertai, kurių organizatorius ir nuolatinis dirigentas buvo Peterburgo konservatorijos kompozicijos klasės absolventas (vėliau LTSR liaudies artistas, konservatorijos profesorius) K. Galkauskas. 1910 m. jo vadovaujamas simfoninis orkestras pirmą kartą Vilniuje atliko Bethoveno uvertiūras „Koriolanas“ ir „Prometėjaus kūrinių“, o smuikininkas B. Hubermanas pagrojo Bethoveno koncertą smuikui. Dar tais pačiais metais Lietuvoje gastroliavęs įžymus dirigentas N. Malko koncerte pirmą kartą Vilniuje atliko Bethoveno VII simfoniją, o sekantais metais iš Rygos atvykęs simfoninis orkestras, O. Šnefogto diriguojamas, atliko Bethoveno III simfoniją „Eroica“.

1913 m. į Vilnių atvyksta koncertuoti įžymus pianistas ir dirigentas, buvęs ilgametis Maskvos konservatorijos direktorius V. Safonovas, kurio vadovaujamas orkestras pirmą kartą Lietuvoje atliko Bethoveno VIII simfoniją. Tų pačių metų pabaigoje vilniečiai girdėjo net du kartus Bethoveno koncertą smuikui, kurį atliko du jauni smuikininkai — rusų smuiko mokyklos pagrindėjas L. Auerio mokinė C. Hanzen ir vilnietis smuikininkas J. Chelifecas.

Kai 1920 m. Kaune buvo suorganizuotas simfoninis orkestras, pirmojo jo koncerto, diriguojamo J. Vildmano-Zaidmano, programa 10 psl.

LIUDVIGAS VON BEETHOVEN. Visas pasaulis mini jo 200 gimimo sukaktį.

KALĖDINIAI PAPROČIAI

Papročiai Kalėdų šventės švęsti į Ameriką atvežti įvairiais laikais imigrantų iš Europos, daugiausiai iš šalto klimato kraštų.

Kolonialiniais laikais, tarp 1620 iki 1776 m., kai Jungtinės Valstybės pasiskelbė nepriklausomybę atsiskirdamos nuo Anglijos, Kalėdų šventės skirtingose vietovėse Amerikoje buvo skirtingai švenčiamos.

Palikę tėvynę Angliją, dėl tikybinių persekiojimų, pirmieji imigrantai įsikūrę Plymouth, Mass. ir kitose Naujosios Anglijos vietovėse, buvo daugumoje puritoniški. Jie netoleravo Kalėdų švenčių nė su jomis sujungtų papročių, nes Kalėdos Anglijoje buvo švenčiamos krikščionybės ženkle, nuo ko iš Anglijos jie bėgo, ieškodami sau laisvės. Tad, iki 19-tojo šimtmečio pradžios Kalėdos Naujojoje Anglijoje nebuvo švenčiamos, net įstatymu buvo uždraustos švęsti. Kalėdose giesmių giedojimas, paprotys atsivežtas iš Anglijos, Bostone pradėtas tik 20-tojo šimtmečio pradžioje.

New Yorko apylinkėje pirmieji įsikūrę olandai, dabartinį New Yorką buvo pavadinę Niew Amsterdam, su olandiškais kalėdiniais papročiais, atsivežė ir šv. Nikolajaus, geraširdžio senelio, vėliau virtusio Kalėdų diežuku, paprotį. Jis buvo labai mielai laukiamas vaikų, kurie iš senelio gaudavo žaislų, saldainių, pyragėlių ir kitokių dovanų. Suaugusieji Kalėdų laiką turėjo progos svečiuotis, valintis, susipykusiems buvo geriausia proga susitaikyti, vieni kitų atsiprašinti, vėl susidraugauti. Giminės dar arčiau suartėdavo.

New Yorko Fifth Avenue, išspuošęs kalėdiniais žiburtais, mirgote mirga.

Pančiakos sukabintos, viskas paruošta... Laukiama tik Kalėdų senelio lipant per kaminą su dovanomis...

Kalėdinių kortelių paprotys, manoma, prasidėjo Anglijoje, reformavus pašto sistemą. Amerikoje šis paprodis pasirodė 1875 metais.

New Jersey apylinkėje įsigyveno švedų papročiai, žaidimai sniege, pasidžiaugimas sniege žiemos šalčių nebijančiais žaliuojančiais augalais.

Pennsylvania įsigyveno -- Quakerių papročiai. 1731 m. vokiečiai rytinėje Penna., Kristaus gimimo šventės garbei, įsteigė net miestą pavadindami Bethlehem, prie vokiečių įsteigto gražaus miesto Allentown. Čia bene iškilmingiausiai Kalėdos tebešvenčiamos ir šlandien.

Maryland valstybėje įsigyveno Romos katalikų tikybiniai Kalėdiniai papročiai, o kalmyninėje Virginijoje -- anglų episkopų papročiai, kuriais Kalėdos švenčiamos net ištisas 12 dienų.

Louisiana ir Floridoje tebešvenčiamos Kalėdos triukšmingai, su šaudymais, žibintais, raketomis -- papročiai atsivežti iš Pietų Europos, daugiausia iš Prancūzijos, Ispanijos ir Portugalijos.

Kalėdų eglaitė, atstovaujanti amžiną ugnį, Amerikoje prigijo tik pereitam šimtmečiui. Dabar tiek įsigyveno, kad be jos -- rodos, -- net Kalėdų nebūtų.

Kalėdinės giesmės imigrantų atvežtos iš Austrijos Tirolio -- Tylloji Naktis, iš Anglijos -- Dieve, ilsėkis ramiai, iš Prancūzijos -- Šventoji naktis, ir dar vėliau Europos dovana Amerikai -- Adeste Fidelis, kuri po Tylloji Naktis -- yra pati populiariausia.

Skandinavijos, Vengrijos, Ukrainos, Lietuvos, Lenkijos ir kitų kraštų giesmės, dainos, Kalėdiniai papročiai net valgiai, rado sau vietą Amerikoje vėliau. Bet per

Lietuviška eglutė Chicagos Mokslo ir Pramonės muziejuje. Šio mėnesio muziejaus biuletinio "Progress" viršelį puošia ši nuotrauka. Prie eglutės 4 lietuvaitės pagaminusios 400 šiaudinukus: Zuzana Radavičiūtė, Lauryna Kentraitė, Karolina Kasarskytė, Liucija Vešotaitė.

paskutiniuosius kėlus metus Amerikoje pradeda populiarėti lietuvių sukurti Kalėdų eglutė iš šiaudelių. Tokių

eglučių matome televizijoje, spaudoje, viešbučių, viešųjų įstaigų prieangiuose ir languose.

CARPENTER
CABINET
MAKER
CUSTOM BUILT
CABINETS

- BOOKCASES
- ANTIQUE REPAIRING
- FORMICA WORK SPECIALISTS
- AUGUST VILENIŠKIS
- 119-20 JAMAICA AVENUE
- RICHMOND HILL, N. Y.
- VIRGINIA 7-5760

J. BUBLAITIS Tel. HI 1-7747
RADIO AIDAS T.V. LAB.
KAM PARDUODAM -- tuos geriausiai aptarnaujam, dėl to, kad parduodam patį geriausią. Didelis pasirinkimas spalvotų ir visokių kitokių televizijų, radijo priimtuvų, stereo tape rekorderių. Aidas sumodernintas, bet kainos tebe paliktos tos pačios.
94-17 Jamaica Avenue, WOODHAVEN, N. Y. 11421 (prie Woodhaven Blvd. traukinio stoties)

Linksmu Kalėdu ir Laimingu Naujų Metu

HAVEN RESTAURANT AND BAR

MARIJA DIRZIENE, Savininkė

94-25 Jamaica Avenue Woodhaven, N. Y.

ALICE'S FLORIST SHOP

107-04 Jamaica Avenue Woodhaven, N. Y.

HAVEN REALTY

JUOZAS ANDRIUŠIS, Savininkas

87-09 Jamaica Avenue Woodhaven, N. Y.

WHITE HORSE TAVERN

PRANAS BRUČAS, Savininkas

86-16 Jamaica Avenue Woodhaven, N. Y.

AUGUST VILENIŠKIS

CABINET MAKER-CUSTOM BUILT

110-20 Jamaica Avenue Richmond Hill, N. Y.

JOHN ORMAN AGENCY

REAL ESTATE AND INSURANCE

110-04 Jamaica Avenue Richmond Hill, N. Y.

JUOZO BANDŽIUKO

BARAS IR RESTORANAS

110-12 Jamaica Avenue Richmond Hill, N. Y.

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYTAUTAS BELECKAS, Savininkas

1883 Madison Street (Ridgewood) Brooklyn, N. Y.

SILVER BELL BAKING COMPANY

ANTANAS RADŽIŪNAS, Savininkas

36-40 Stagg Street Brooklyn, N. Y.

JUOZAS KAVALIAUSKAS

1601 South Second Street Philadelphia, Pa.

CHARLES J. ROMAN FUNERAL HOME

WM. H. BEARD, Superv.

1113 Mount Vernon Street Philadelphia, Pa.

STEPHEN AROMISKIS

423 Metropolitan Avenue Brooklyn, New York

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRUNAS-BALTON

660 Grand Street Brooklyn, New York

JOSEPH GARSZVA

231 Bedford Avenue Brooklyn, New York

AIDAS RADIO AND TV LAB.

J. BUBLAITIS

94-17 Jamaica Avenue Woodhaven, N. Y.

PRANĖ IR ANDRIUS LAPĖS

STONY BROOK, NEW YORK

ALICE IR FRANK LUKAI

HOWARD BEACH, NEW YORK

ZIGMAS JANKAUSKAS

PHILADELPHIA, PA.

VALERIJA KAZLAUSKIENĖ

FLUSHING, NEW YORK

JONAS JAKAITIS

FLUSHING, NEW YORK

ANTANAS BAČENAS

BEXLEY, OHIO

BETHOVENAS

Tęsinys iš 7 psl.

moje buvo taip pat Bethoveno kūrinių — uvertiūra „Egmontas“ ir II simfonija (II dalis). Kitais metais Bethoveno „Eroica“ su-skambėjo Klaipėdoje, diriguojant R. Plato. Dar tais pačiais metais Kaune atliekama Bethoveno VI simfonija, diriguojant J. Tallat-Kelpšai.

1922 m. Vilniuje įvykusiame Bethoveno kūrinių koncerte, diriguojamame A. Vyležinackio, pirmą kartą Lietuvoje skambėjo jo penktasis koncertas fortepijonui. Sekančiais metais Kaune Bethoveno III simfonija dir-gavo J. Tallat-Kelpša, o VII — S. Šimkus. Vilniuje tų pačių metų pabaigoje pirmą kar-tą Lietuvoje atliekama jo uvertiūra „Leono-ra“, diriguojant Varšuvos filharmonijos diri-gentui J. Oziminskiui. Didelis Bethoveno simfoninės muzikos propagatorius Lietuvoje buvo Klaipėdos muzikos mokyklos įsteigė-jas kompozitorius S. Šimkus.

1927 m. dirigudamas Bethoveno V sim-foniją, Kaune debiutavo talentingas kompo-zitorius J. Gruodis. Tą pačią simfoniją Vil-niuje diriguoja Bukarešto operos dirigentas E. Masinis.

Atskirai paminėtini 1930 m., kada pirmą kartą Lietuvoje, diriguojant įžymiam vokie-čių dirigentui H. Serchenui, buvo atlikta Bethoveno IX simfonija — jo simfoninės kū-rybos viršūnė, o Klaipėdoje tais pačiais me-tais pirmą kartą Lietuvoje atliekamas ketvir-tasis koncertas fortepijonui, kurį S. Šimkui diriguojant, paskambino pianistė Ekert-Ja-cevič.

Pirmasis lietuvių dirigentas, dirigavęs Bethoveno IX simfoniją, buvo J. Tallat-Kelpša (1934 m., Kaunas). V simfoniją Kauno Valst. radiofono simfoniniame koncerte Klaipėdoje dirigavo J. Karosas, „Eroica“ ir uvertiūrą „Leonora“ — B. Dvarionas. Kai 1940 m. pra-džioje buvo įsteigtas Vilniaus miesto sim-foninis orkestras, jo pirmojo koncerto progra-moje taip pat buvo Bethoveno kūriny — uvertiūra „Egmontas“.

Atkūrus Lietuvoje Tarybų valdžią, nau-jus tempus įgavo ir koncertinis gyvenimas, kuriame reikšmingą vietą užėmė ir Bethoveno muzika. 1941 m. sausio mėn. Kauno I simfoniniame koncerte pianistas S. Spinalis atliko Bethoveno V koncertą, o tų pačių metų kovo mėn. įvyko atskiras koncertas, skirtas Bethoveno kūrybai.

Iš pokario metais atliktų LTSR Valst. fil-harmonijos orkestro Bethoveno kūrinių po-puliariausia buvo Bethoveno V simfonija, kurią dirigavo M. Steimas, A. Klenickis, O. Durjanas ir kt. Be O. Durjano, Bethoveno VIII simfoniją 1956 m. Lietuvoje yra dirga-vęs įžymus tarybinis dirigentas K. Kondra-šinas, o jo IV koncertą atliko tarptautinio Šopeno konkurso laureatė T. Goldfarb. Mi-nėtini taip pat keli Bethoveno IX simfonijos atlikimai, iš kurių bene pats ryškiausias bu-vo 1962 m., kada Lietuvoje gastrolavo lat-vių atlikėjai.

Bethoveno fortepijoninė ir kita kamerinė instrumentinė muzika Lietuvoje buvo pra-dėta propaguoti taip pat daugiau kaip prieš

100 metų. Jau 1865 m. pavasarį Vilniuje bu-vo atliktas Bethoveno septetas.

Iš fortepijoninių Bethoveno kūrinių daž-niausiai buvo grojamos sonatos. Pirmą kartą Bethoveno sonata c-moll (op. 10) buvo at-likta 1880 m. Po ketverių metų Peterburgo konservatorijos profesorė, F. Listo mokinė S. Menter Vilniuje atliko vieną iš popula-riausių Bethoveno sonatų „Appassionatą“.

1895 m. pagarsėjęs lenkų pianistas, daž-nas Vilniaus svečias J. Slivinskis atlieka Bethoveno sonatą Es-dur; sekantais metais Vilnių aplanko pianistas J. Hofmanas, vėliau tapęs pasauline garsenybe, ir čia atlieka Bethoveno sonatą As-dur, o po dvejų metų — sonatą es-moll. 1899 m. Vilnių aplankė lenkų pianistas I. Paderevskis, paskambinęs Bethoveno sonatą „Aurora“.

Prie kamerinę instrumentinę Bethoveno muzikos priskirtini jo kūrinių smuikui, vio-lončelei, styginiai kvartetai ir kiti įvairūs ansambliai. Tarp įžymių smuikininkų, atli-kusių Vilniuje Bethoveno kūrinius, buvo A. Manenas, J. Veniavskis, L. Aueris, A. Mar-to, I. Safonovas, G. Kulenkamfas, Z. Tibo,

Bethoveno kamerinę instrumentinę muzi-ką praėjusio šimtmečio pabaigoje Vilniuje pradėjo propaguoti čekų styginis kvartetas, kuris atliko kvartetą F-dur. Po trejų metų į Vilnių atvyko hercogo G. Meklenburgo-Strelckio kvartetas, atlikęs Bethoveno kvar-tetą e-moll, o kiek vėliau — kvartetą Es-dur.

1921 m., atlikdamas Bethoveno muziką, Klaipėdoje koncertavo Berlyno styginis kvartetas. Vilniuje Bethoveno kvartetinė muzika pradėta intensyviau populiarinti, su-sidarius iš vietinių jėgų kameriniams an-sambliams. Kai kurie šių kvartetų dalyviai (smuikininkė V. Leduchovska, altistas N. Salnickis, violončelistas F. Tchorzžas) daly-vo sostinės muzikiniame gyvenime, atkū-rus Lietuvoje tarybinę santvarką.

Bethoveno styginiai kvartetai būdavo at-liekami ir Kaune. Juos populiarino konser-vatorijos profesoriai — smuikininkas A. No-ritsas, violončelistas P. Berkavičius, o vėliau ir jaunesniosios kartos atstovai — smuiki-ninkai K. Juodelis, I. Vasiliūnas, P. Matiu-kas, A. Rauchas, altistai E. Satkevičius ir S. Gabrijolavičius, violončelistas M. Saule-vičius.

Daugiausia čia nusipelnė LTSR Valst. fil-harmonijos styginis kvartetas (E. Paulauskas, K. Kalinauskaitė, J. Fiedžinskas, R. Ku-likauskas). Šio kompozitoriaus kvartetus Lietuvoje ne kartą atliko gastroliuojantys A. Glazunovo, L. Bethoveno, A. Borodino ir kiti kvartetai. Atlikdami Bethoveno fortepi-joninius trio, daug prisidėjo prie jų meninio turinio išryškavimo Kauno Valst. conserva-torijos profesoriai pianistai V. Ružickis, o ypač B. Dvarionas.

Taip Lietuvos muzikinė visuomenė susi-pažino anksčiau ir tebesusipažįsta su genia-liojo kompozitoriaus L. Bethoveno kūrinių, tuo neįkainojamu indėliu į visos žmonijos kultūros lobyną.

Vliko seimas

Tęsinys iš 1 psl.

Priimtos rezolucijos; pasveikinti prezidentą Nixon už gynimą Kudirkos, taip pat jaunimą, už parodymą tiek aktyvumo.

Naujasis ALTo pirmininkas dr. K. Bobelis siūlė ko-ordinuoti organizacijų veik-lą. Nusiskundė kad dar te-

bevyksta partizaniniai žygiai santykiuose su JAV adminis-tracija.

Seimintame bankete dainavo P. Bičkienė, akompanuo-jant Vl. Jakubėnui, Kalbėjo pirm. dr. K. J. Valtūnas ir latvis Briezė. Vadovavo K. Oželis.

Phone: APplegate 7-9604

WE DELIVER

HYLAND WINES & LIQUORS STORE, INC.

L 1578

256 JAMAICA AVENUE
Bet. Hendrix & Van Siclen
BROOKLYN 7, N. Y.

P. IKALOWYCH

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY · MUTUAL FUNDS · INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, apdraudus,

federaliniai ir valstybiniai (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginiu perlaidu (Money Order) ir (vairiausiai kitais reikalais, — kreipkitės į

Joseph Andrusis - Tel. VI 7-4477
87-09 Jamaica Avenue

Woodhaven, N. Y. 11421

BILIETAI PARDUODAMI VISOMS SUSIEKIMO PRIEMONĖMS Į VISAS PASAULIO VIETAS

Atdara kasdien nuo 9 v.r. iki 9 v. vakaro

WHITE HORSE

Tavern

BARAS IR RESTORANAS

Duodami polaidotuviniai pietūs.

86-16 Jamaica Ave.
WOODHAVEN, N. Y.

Tel. Virginia 6-9519

PRANAS BRUČAS
Savininkas

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudus ir visais reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių paraiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas

Virginia 6-1800

JUOZO BANDŽIUKO BARAS IR RESORANAS

Čia vaišinsitės ir vaišiniai ne tik Amerikos veik visais gėrimais — alumi, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. — Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

KABARETAS - ŠOKIAI

110 - 12 Jamaica Ave.
Richmond Hill, N. Y.

Telefonas 846-9286

Mykolas Krupavičius

Tęsinys iš 3 psl.

vardu -- I. Sadūnas, Lietuvos fronto bičiulių -- P. Narutis, Lietuvos fondo -- K. Ambrazaitis, ateitininkų vytautiečių -- P. Balčiūnas iš Cleveland, Ohio, Kęstučio korp. vardu -- K. Grina, kuris vadovavo ir visam vakarui. Paskutinis atsiveikintojų yra P. Spetyla, velionies didelis gerbėjas. Tarp organizacijų pasigendama Tautinės s-gos.

Prieš 8 val. su rožine vyskupo kepure ir apdaru ateina vysk. V. Brizgys. Šiek tiek toliau čirškia kun. A. Kežio S. J. filmavimo aparatas. Aplink aparatą šviesu nuo filmavimo lempos. Atliekama trumpa religinė ceremonija, prieš lydint karstą į čia pat esančią šv. Antano bažnyčią. Šeši "Kęstučio korp. vyrai ruošiasi išnešti karstą. Pradžioje nesiseka ji uždaryti. Kai uždaro, vietinės bendruomenės atstovai S. Ingauris ir A. Baukienė karstą uždengė lietuviška trispalve. Jis pamažu uždėdamas ant pavažos ir nuvežamas prie išėjimo ir įstumiama į laidotuvių automobilį. Eisenos priešakyje atsistoja jaunas P. Kisielius su kryžiumi, po jo seka trispalvės nešėjas, žmonių vora, automobilis su karstu ir vėl žmonės. Policininkas sustabdo judėjimą prie 50 Avenue ir 15 g-vės.

PAGERBIAMAS

Bažnyčioje, apie 400 žmonių karstas vėl atidaromas. Vyskupas pradeda rožinio maldas.

Pabaigus žmonės susikaupę dar kartą prašina pro karstą, kurs lieka atviras iki 11 val.

Sekančią dieną, trečiądienį, laidotuvės šv. Kazimiero Lietuvos kapinėse, už kurių lietuviškumą ir pats

prelatas kovojo. Dalyvauja vėl ilgiausia vilkstinė automobilių, kas darbo dieną Amerikoje jau ne taip įprasta.

KRUPAVIČIAUS GYVENIMAS

Testamente prelatus nustatė, kad laidotuvės būtų kuklios. Ragino prisiminti tuos idealus, kuriuos jis skelbė ir už kuriuos pats kovojo. Ragino auklėti jaunimą lietuviškoje dvasioje, kad būtų kas tęsia tą kovą. Tas raginimas reikalingas, nes kokio 30 kalbėtojų vidutinis amžius turėtų būti 60 m. Nejučiomis kilo klausimas, kas su jais atsiveikins po kokios 10 metų? Vienintelis jaunimo atstovas, tą vakarą kalbėjęs, buvo P. Laniaskas, neseniai pirmuoju baigęs Cicerio Aukštesniąją liuanistinę mokyklą ir atstovavęs vietas ateitininkams.

Jei prelato mirtis ir nuveiktė daug ką liūdnei, tai jo gyvenimas sukėlė optimizmą, kad Lietuva juk ir vėl gali būti laisva, jei turės daugiau tokių sūnų kaip prelatus, kurie ją prikėlė iš dar gilesnio miego, ir dar ilgesnės vergijos.

Velionies visas gyvenimas yra lyg XX amžiaus Lietuvos istorija.

Per pirmąją rusų okupaciją, 1905 m., jis baigia Veiverių mokytojų seminariją. Prieš pat Nepriklausomybės atgavimą, 1917 m., baigia Petrapilio dvasinę akademiją. Bolševikai Voroneže 1918 m. pasmerkia jį myriop. Persirengęs ruso kareivio uniforma jis pasprunka į Vilnių ir dirba Lietuvos taryboje. Nuo 1919 m. Kaune buvo visų Lietuvos respublikos seimų atstovas.

ATSISVEIKINIMAS. - Lietuvos dukterų draugijos vardu su a. a. prelatu M. Krupavičiumi gruodžio 8-tą Petkaus laidotuvių koplyčioje Cicero, Ill., skiriasi E. Kielienė. Šalia stovi K. Grina, pravedęs iškilmes koplyčioje. V. Zalatoriaus nuotrauka

IŠDALINO ŽEMES

Gal didžiausias velionies valstybinis ir politinis atstiekimas yra Lietuvos žemės ūkio reforma, kurią jis įgyvendino 1923-1926, būdamas žemės ūkio ministru. Vėliau Prancūzijoje studijavo sociologiją, ekonomiką, teisę ir žurnalistiką. 1942-aisiais gestapo areštuojamas ir ištremiamas į Vokietiją.

Po karo padeda steigti Lietuvos bendruomenę, prieš tai prisidėjęs VLIK-ą įkurti.

1957 m. iš Vokietijos atsikelia į JAV. Nuo 1959 spalio mėn. iki mirties gyvena Cicero Lietuvos kolonijoje, gardžiuodamasis kopūstais vietinėse lietuviškoje valgyklose, kalbindamas vaikus lietuviškai ir vadindamas savo naująjį miestą "amerikoniskais Pilviškiais".

Cicero kolonijoje šio tauraus lietuvio širdis vis silpnėjo. Per paskutinerius metus retai viešai besisirodydavo. Paskutinis adresas buvo 1338 Ave., Cicero, Illinois.

Ona Jankus 74 m. mirė lapkr. 21 Racine, Wisc. Liko sūnus Allan, Kenosha, Wis., marti Florence. Du anūkaitai ir proanūkis.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY

1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

Charles J. Roman Funeral Home

Wm. H. Beard, Supvr.

1113 Mt. Vernon St., Philadelphia, Pa.

Telefonas POplar 5-4110.

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Koplyčia laidotuvėms Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRUNAS-BALTON

660 Grand Street Brooklyn, N. Y.

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043,

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER
JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

Naujas Lietuvių Restoranas ir Baras

HAVEN RESTAURANT & BAR

su sale įvairioms pramogoms

94-25 Jamaica Ave., Woodhaven, N. Y.

Tel. 846-9271

(arti BMT Jamaica traukinio Woodhaven stoties)

Visi kviečiami atsilankyti, pasivaikšinti ir pasinaudoti jaukia sale

Savininkė MARIJA DIRŽIENĖ

KALĖDOMS IR NAUJIEMS METAMS
PAPUOŠALŲ GAUSITĖ

Alice's Florist Shop

107-04 Jamaica Ave. Richmond Hill, N. Y.

— Gėlės įvairiom progom —

Maloniai kviečiame, kamminystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454 - 9527; vakare: 738-1946. Čia rasite nuoširdų lietuvišką patarnavimą.

VIENYBĖ

● NEW YORK TIMES gruodžio 14 pirmam puslapyje talpina J. E. Clarity įspūdžius iš Vilniaus ir pastebi, kad lietuvių Vilniuje jau dauguma. Aprašo, kad Vilniuje matęs skarmalais apsirūšusią moterį su mediniu ražančiu prie bažnyčios prašančią išmaldos. Aprašo Aušros Vartus, šv. Petro ir Povilo bažnyčią, pasikalbėjimus su žmonėmis. Telpa ir Pabaltijo valstybių žemėlapis. Bet Vilnių rašo Vilna.

● TIME ŽURNALĖ, spalio 26 tilpo pasmerkti Brazinuskus žinia už Tarybų S-gos lėktuvo nukreipimą į Turkiją. Asmenys, kurie dėl rašinio užprotestavo ir reikalavo, kad tilptų ir Brazinuskus patelsinantys rašiniai, gavo atsakymą: "Mūsų manymu, joki lėktuvų grobikai, kas jie bebūtų, neužsitar nauja mūsų užuojautos ir mes negalime toleruoti ir Turkijos vyriausybės elgesio, kuriuo lietuviams lėktuvo grobikams buvo suteiktas prieglobstis."

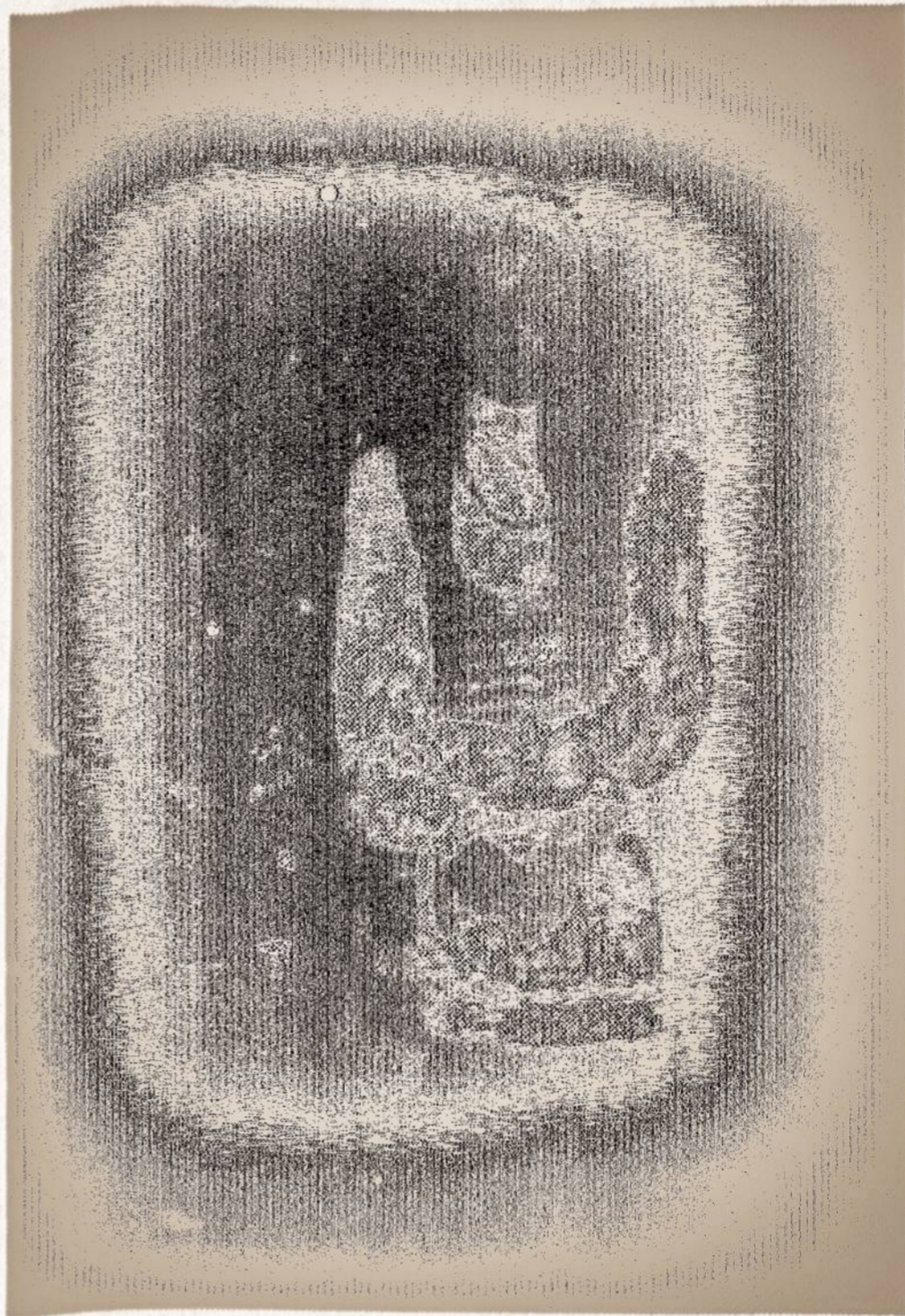
Žurnalą leidžia Time & Life, Inc., New Yorke, su skyriais visame pasaulyje. Vyriausias redaktorius Henry Anatole Grunwald. Žurnalas plačiai skaitomas ir Turkijoje.

● BRONIUS RAGUOTIS, Vilniaus universiteto žurnalizmo lektorius ir literatūros dėstytojas, vieši Jungtinėse Valstybėse jau per keletą mėnesių. Pabuvojęs Kalifornijoje, Floridoje, Čikagoje, šiuo metu vėl grįžo į New Yorką. Kalėdas praleidęs čia, Naujuosius Metus jau ruošiasi sutikti Vilniuje.

● LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS paskelbimo 53-ųjų metų sukaktis bus paminėta: Franklin K. Lane mokyklos salėje, Woodhaven, N. Y. ALto New Yorko skyriaus vadovybė minėjimui jau ruošiasi ir pateiks platesnių informacijų. Vadovaus Aleksandras Vakselis.

Artistas Stasys Pilka, pakelivis į Lietuvą per Londoną, netikėtai susitiko su dr. Birute Paprockiene iš New Yorko, kuri ten nvyko aplankyti senienų parodą ir paskaitas. Stasys Pilka gruodžio pradžioje telefonavo Vienybei iš Kennedy-International aerouosto New Yorke, pranešdamas, kad jis skrenda į Lietuvą vizitui, lydinas W. Rask-Rasčiausko.

Vivien Vaivadaite, Mildos ir Antano Vaivadų iš McLean, Va. dukra, papuošusi savo Kalėdine eglaitę, ta proga papuošė ir savo Kalėdine dovana - tautišku kostiumu, kurį jai iš Lietuvos parvežė V. Tysliavienė, jos teta.

MUMS RAŠO

Mielieji Vienybės Stabonariai: --

Stučių Kalėdoms ir Naujiesiems metams dovanėlę, ne šimtine, bet šimtinės jausmiu. Drauge siunčiu ir kvietimą, kviečiu lietuvius, įsirašyti į SLA. Kaip naujieji atelviai į SLA įsirašė, išrašė ir savo vaikus. Dabar, jau 20-čiai metų praėjus, kai kurie vaikai savo apdraudas atsilyginė. Kai kurie išponėjo, sako, kad jie gauna geresnes apdraudas pigesnėmis kainomis. Kai kuriems, atrodo lietuviškumas tegul eina veintop!

Dabar nariu tarti žodį dėl lietuvių kalbos išlaikymo. Sutinkant Naujuosius metus, tenka pergaltoti ir praetiles klaidas ir mėginti jų nepakartoti. Mūsų naujaji inteligentija, atrodo, nevertina lietuvių kalbos išmesdama daug gražių lietuviškų žodžių, o prisiima tarptautinius. Vietoje susirinkimų, paskaitų, pranešimų, jau skaitome ir girdime: simpozijumus, reportažus, matome montažus, rečitalius, skaitome apie ciklus ir t. t.

Net juokinga, neseniai Bostone buvo suruoštas rečitalis. Vienas mano priteilių uelna ir grįžęs sako: "Nebuvo ten jokio rečitalio,

ATSIŪSTA PAMINĖTI

"MOTERIS" žurnalo Nr. 5, kuris pašvęstas 50 metų jubiliejui paminėti. Numeris labai įdomus. Autorės įvairių straipsnių ir atsiminimų yra šios: O. Labanauskaitė, M. Galdikienė, R. Petronienė, B. Vyrienė, R. Raslavičienė, E. Vydienė, J. Narūnė, G. Petkevičaitė, S. Vilkauja, A. Rūta, K. Grigaitytė, A. Yčienė.

Žurnalą leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Redakcinę kolegiją sudaro Z. Daugvalienė, Z. Didžbalienė, A. Yčienė, I. Kairienė, E. Krikščiūnienė, L. Murauskienė. Administratorė - Bronė Paedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto 4, Ont. Kanada. Prenumerata metams \$5.00.

"VILTIS" žurnalas, 1970 m. gruodžio mėn. laida. Redaguoja V. F. Bellajus, Denver Colorado. Žurnalas pašvęstas visų tautų liaudies menui ir šokiams. Leidžiamas anglų kalba, turiniu labai įvairus.

Žurnalas "Viltis" išleidžiamas 6 kartus per metus. Prenumerata \$5.00 metams. Adresuojama: V. F. Bellajus, P. O. Box 1226, Denver, Colo. 8021.

nieko rečitališko nemačiau nei girdėjau. Girdėjau tik, kad vienas vyras dainuoja, daugiau nieko..."

Tai matot, kaip kai kurie mūsų mokytieji įvertina Jablonskio, Maironio ir kitų kilniųjų lietuvių kalbą! O jau kai įvyksta koks nors parengimėlis, tai mūsų spaudoje kad jau prirašo kokias tris skiltis, apima trečdali puslapio ar daugiau, ir vis kartuoja ciklai, ciklai, ciklai... rečitaliai, rečitaliai, simpozijumai, simpozijumai!

Jeigu patys taip kalbėsime, dargi tie kurie rašo ir moko jaunimą lietuviškai ir nori, kad jis lietuviškai išmoky galvot, ir gryną kalbą kalbėti -- rodykim pavyzdį. Jaunimas dabar atsikerta, kad nemokėdamas angliškai lietuvių inteligento lietuvių kalbos negali net suprasti! Nejaugi kalbos grynintojai negali apseiti panaudodami ko mažiausiai tarptautinių žodžių, o puoselėti gražią ir gryną lietuvių kalbą.

JADVGA M. TUMAVIČIENĖ

Jamaica Plains, Mass.

MASPETHO LIETUVIŲ KLUBO 60 metų gyvavimo sukakties bankete dalyvavo arti 400 žmonių. Nesutilpo visi pagrindinėje salėje, kurioje buvo per 300. Kai kurie svečiai buvo viršutinėje salėje, talpinančioje virš šimto ir apatinėje salėje ir prie baro, kur telpa apie 200. Prie garbės stalo sėdi iš k. į d.: Frank ir Agnes Reiziai, kup. Frank Bulota, Rita Klaičius, kalba klubo reikalų vedėjas Jonas Klaičius, arti stovi advokatas Steponas Bredes, Assemblyman John Plack, Lenkų Tautinio Klubo pirmininkas Walter Sakalowicz.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Prieš keletą savaitių Vienybės sodyboje įvyko avarija. Prie kampo Highland Blvd. ir Miller Ave. susidūrė du automobiliai. Vienas iš jų pervažiavo per sodybos tvorą, iškirto medžius ir atsidūrė kitoje pusėje sodo, netoli buv. Karvelių namo sienos. Vairuotojas pabėgo pirma, negu policija atvyko. Vėliau, suradę automobilio savininką, paaiškėjo, kad tą dieną jo automobilis buvo pavogtas. Tai patvirtino ir policija, kuriai buvo raportuota dienos metu.

Vienybei padaryta nemažai nuostolių ir nežinia kas padengs išlaidas.